

Belastingoverzicht grote gemeenten 2004

dr. M.A. Allers

COELO

COELO-rapport 04-01
Januari 2004

ISBN 90 76276 29 3

© COELO, Groningen 2004

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Aan het verzamelen en het verwerken van de gegevens voor deze uitgave is de grootst mogelijke zorg besteed. Iedere aansprakelijkheid voor de gevolgen van activiteiten die op basis van deze gegevens worden ondernomen wordt echter afgewezen.

Inhoud

0. Voorwoord	4
1. Inleiding	5
1.1. Algemeen	5
1.2. Het Belastingoverzicht grote gemeenten	5
2. Samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen in 2004.....	7
2.1. Tarieven	7
2.2. Woonlasten	7
2.3. Netto woonlasten	8
2.4. Kwijtschelding	8
3. Voorgenomen afschaffing OZB	9
4. Gemeentelijke belastingen	12
4.1. Inleiding	12
4.2. Onroerendezaakbelastingen	12
4.3. Reinigingsheffingen	14
4.4. Rioolrecht	15
4.5. Baatbelasting	16
4.6. Parkeerbelastingen	18
4.7. Zalmsnip	18
4.8. Kwijtschelding	20
5. Opbrengsten en tarieven in 2004.....	22
5.1. Inleiding	22
5.2. OZB	22
5.3. Reinigingsheffingen	24
5.4. Rioolrecht	25
5.5. Zalmsnip	25
5.6. Kwijtschelding	25
5.7. Woonlasten	26
5.8. Parkeerbelastingen	28
5.9. Baatbelasting	28
6. Verantwoording.....	30
Tabellen en figuren.....	33

0. Voorwoord

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten 2004* is in opdracht van het Belastingoverleg grote gemeenten opgesteld door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO). Dit is gebeurd in nauw overleg met de door de opdrachtgever ingestelde werkgroep Belastingoverzicht. Deze werkgroep bestond uit de volgende personen: Vera Stekelinck, Hans Beimer, Arnold Kloeke, Dries Mulder en Bert Verhagen. Verder is dank verschuldigd aan Cees Sterks en Corine Hoeben (COELO) voor het becommentariëren van eerdere versies van dit overzicht. Vanzelfsprekend berust de verantwoordelijkheid voor eventueel resterende onvolkomenheden bij de auteur.

1. Inleiding

1.1. Algemeen

Rond de belastingen van de decentrale overheden is veel discussie. Beperkte de discussie zich tot voor kort voornamelijk tot zaken als de hoogte en de stijging van de tarieven en de ondoorzichtigheid van de vaststelling van de legestarieven, nu staat het bestaansrecht van het gemeentelijke belastinggebied zelf ter discussie. Het kabinet-Balkenende II wil de OZB op gebruikers van woningen afschaffen, en de restende OZB-tarieven aan een maximum binden. Hierdoor zou van het lokale belastinggebied weinig overblijven, met als gevolg een aanzienlijke beknotting van de gemeentelijke beleidsvrijheid.¹

Een zinvolle discussie over het lokale belastinggebied is alleen mogelijk als voldoende betrouwbare informatie beschikbaar is over de feitelijke situatie op dit gebied. Dit Belastingoverzicht heeft als doel in deze behoefte te voorzien.

1.2. Het Belastingoverzicht grote gemeenten

DOEL

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten* verscheen voor het eerst in 1991. Aanvankelijk werd het opgesteld door de gemeente Tilburg, daarna door het ESBL. Met ingang van 2002 stelt COELO het Belastingoverzicht op.

Het *Belastingoverzicht grote gemeenten* levert in de eerste plaats statistische gegevens die gemeenten en de VNG kunnen gebruiken bij de vormgeving van het belastingbeleid. Verder heeft het overzicht tot doel een rol te spelen in de maatschappelijke discussie over gemeentelijke belastingen.

INHOUD

Het Belastingoverzicht bevat jaarlijks een overzicht van de tarieven van OZB, rioolrechten, reinigingsheffingen en parkeerbelastingen van 35 grote gemeenten. Elk jaar komt bovendien één van de kleinere lokale belastingen aan bod. De afgelopen jaren waren dat de hondenbelasting en de toeristenbelasting. Dit jaar wordt stilgestaan bij de baatbelasting.

Het Belastingoverzicht geeft niet alleen tariefinformatie, maar plaatst de lokale belastingen in een breder perspectief door in te gaan op de relatie met de belastingen van andere overheidslagen en op actuele ontwikkelingen. Verder zijn de gegevens zoveel mogelijk gevisualiseerd, door niet alleen kale tabellen op te nemen, maar waar mogelijk door figuren en kleurgebruik de cijfers te laten spreken.

¹ Zie M.A. Allers, C.A. de Kam, C.G.M. Sterks, L. van Leeuwen en J.A. Monsma, *Voor- en nadelen van afschaffing van de OZB op woningen*, COELO, Groningen, oktober 2002.

PUBLICATIE

Het Belastingoverzicht wordt sinds 2002 op internet gepubliceerd.² Hierdoor komen de gegevens vroegtijdig beschikbaar. Door zo vroeg mogelijk in het jaar te publiceren kunnen de gegevens optimaal worden gebruikt bij de beleidsvoorbereiding.

GEGEVENS

De in dit belastingoverzicht opgenomen tarieven zijn de tarieven zoals die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. We zijn dus niet uitgegaan van de (primitieve) begrotingen. De gegevens zijn in november en december 2003 door COELO verzameld. In eerste instantie is daarbij gebruik gemaakt van een elektronisch vragenformulier, waarin diverse controles zijn ingebouwd. Van sommige gemeenten is aanvullende informatie per e-mail, telefoon, post en fax verkregen. De onderzoeker dankt de medewerkers van de deelnemende gemeenten voor hun bereidwilligheid.

KLEURGEBRUIK

De getallen in de tabellen staan tegen een gekleurde achtergrond. Per kolom is ongeveer één derde blauw, één derde grijs en één derde rood. Hierdoor is in één oogopslag te zien welke waarden relatief laag of hoog zijn. De getallen zijn als het ware op volgorde gezet en in drie gelijke delen gehakt, die elk een kleur kregen. In enkele gevallen levert deze methode geen drie maar twee kleuren op: dit is het geval als één bepaalde waarde sterk overheerst.

Bij de keuze van de gehanteerde kleuren is zoveel mogelijk rekening gehouden met de visuele beperking van kleurenblinden.³

² Zie www.coelo.nl of www.wozinformatie.nl.

³ Hierbij is gebruik gemaakt van J.Walraven, *Kleurenblind. Zien en toch niet zien*, Blind Color, Arnhem, 2000.

2. Samenvatting van de belangrijkste ontwikkelingen in 2004

Dit hoofdstuk geeft een samenvatting van enkele belangrijke ontwikkelingen in 2004. Achterin dit overzicht staan tabellen en figuren met detailgegevens over alle 35 onderzochte gemeenten. In deze gemeenten woont ruim 36 procent van de Nederlandse bevolking.

2.1. Tarieven

Tabel 2.1 geeft een overzicht van de ontwikkeling van de tarieven van enkele belangrijke gemeentelijke belastingen, en van de woonlasten voor huishoudens. De OZB-tarieven van de grote gemeenten stijgen dit jaar met 2,5 procent (woningen) en 2,8 procent (niet-woningen; voornamelijk bedrijfspanden). Huizenbezitters hebben dit jaar meer te vrezen van het Rijk dan van de gemeente: het eigenwoningforfait (voorheen huurwaardeforfait) stijgt met 6,25 procent.

Het gemiddelde tarief voor rioolrecht (aansluit- en afvoerrecht samen) neemt met 2,4 procent toe en dat van de reinigingsheffing (reinigingsrecht of afvalstoffenheffing) met 4,8 procent.

Tabel 2.1 Tarievenoverzicht 2004

	Tarief in euro's			Verandering t.o.v. 2003 (%)		
	laagste	gemiddelde	hoogste	kleinste stijging	mutatie van gemiddelde	grootste stijging
OZB woningen ^a	4,00	6,81	12,48	0,0	2,5	12,5
OZB niet-woningen ^a	6,72	10,10	19,09	0,0	2,8	12,4
Reinigingsheffing ^b	0	241	304	-14,9	4,8	16,5
Rioolrecht ^b	0	95	168	0,0	2,4	21,0
Woonlasten ^c	544	637	790	-5,2	4,4	11,3

Gemiddelden zijn gewogen naar inwonertal. Onder het kopje "Verandering t.o.v. 2003" staat de verandering van het gemiddelde tarief, en niet de gemiddelde verandering zoals die in de tabellen achterin dit overzicht staat.

a Tarief per 2.268 euro waarde.

b Meerpersoonshuishoudens.

c OZB gebruiker en eigenaar voor een woning met de in de betreffende gemeente geldende gemiddelde waarde, plus rioolrecht en reinigingsheffing voor een meerpersoonshuishouden, min Zalmsnip.

Alle gemeenten geven elk huishouden een korting op de belastingaanslag (de Zalmsnip). Deze varieert van 34 tot 61 euro. De gemiddelde korting bedraagt 42 euro. Dat is 3,1 procent lager dan vorig jaar.

2.2. Woonlasten

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we hier de OZB voor de gebruiker en de eigenaar van een woning met een voor de betreffende gemeente geldende gemiddelde waarde, plus rioolrecht en reinigingsheffing voor een meerpersoonshuishouden, min Zalmsnip. De woonlasten lopen dit jaar met 4,4 procent op tot gemiddeld 637 euro. Vorig jaar bedroeg deze stijging nog 7,0 procent. De woonlasten zijn in absolute termen het laagst in Den Haag (544 euro) en het hoogst in Hilversum (790 euro). In Apeldoorn daalden de woonlasten met 5,2

procent. Sittard-Geleen verhoogde de lasten met 11,3 procent. Over het geheel genomen geldt: hoe hoger de woonlasten, hoe lager de stijging. De verschillen tussen gemeenten worden dus kleiner.

2.3. Netto woonlasten

Gemeenten met dure woningen ontvangen een lagere algemene uitkering van het Rijk, omdat zij geacht worden zelf meer belasting te innen. Hoge woonlasten wijzen dus niet per se op hoge gemeentelijke inkomsten. Om hiervoor te corrigeren zijn ook de *netto* woonlasten berekend, de woonlasten na aftrek van de korting op de algemene uitkering (zie tabel 2, achterin dit overzicht). Volgens deze maatstaf is niet Den Haag de goedkoopste grote gemeente, maar Amsterdam. De duurste gemeente is niet Hilversum maar Venlo. Dit voorbeeld geeft aan dat het woonlastenbegrip voorzichtig moet worden gehanteerd. Het is belangrijk te beseffen dat hoge woonlasten niet gelijk staan aan hoge gemeentelijke inkomsten.

2.4. Kwijtschelding

Huishoudens met een minimuminkomen komen in alle grote gemeenten in aanmerking voor kwijtschelding, zij het dat bij de reinigingsheffing niet altijd de gehele aanslag onder de kwijtschelding valt. Doordat zij wel een Zalmsnip krijgen, *ontvangen* minimumhuishoudens gemiddeld 32 euro aan woon"lasten". Dat is vijftien procent meer dan vorig jaar.

3. Voorgenomen afschaffing OZB

Als alles volgens plan verloopt is dit het laatste jaar waarin gebruikers van woningen OZB betalen. De resterende OZB-tarieven worden aan een maximum gebonden. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de stand van zaken op dit terrein.

Voorgeschiedenis

Het kabinet Balkenende I wilde de OZB op woningen volledig afschaffen.⁴ Over dit voornemen is een uitgebreide discussie op gang gekomen.⁵ Voorstanders van afschaffing (vooral te vinden binnen de VVD) wezen aanvankelijk op vermeende kostenbesparingen, een vermeende verkleining van de armoedeval en een vermeende betere toegankelijkheid van de woningmarkt voor starters. Toen deze argumenten niet houdbaar bleken werd vooral gewezen op de grote weerstand die tegen de OZB bestaat. Ook dit is geen overtuigend argument: populaire belastingen bestaan nu eenmaal niet, en de bedoelde weerstand richt zich tegen de WOZ-taxaties (die blijven bestaan) en niet tegen de OZB.⁶ Tegenstanders (waaronder de VNG en de Rfv) wijzen er onder meer op dat afschaffing de gemeentelijke beleidsvrijheid zou beknotten, dat onvolkomenheden in het verdeelsysteem van de algemene uitkering en financiële tegenvallers moeilijker zijn op te vangen, dat juist arme gemeenten door negatieve herverdeeleffecten zouden worden getroffen en dat de koopkrachtwinst voor huishoudens ongelijk (en soms zelfs negatief) zou uitpakken.

Hoofdlijnenbrief

Door de voortijdige val van het kabinet-Balkenende I is afschaffing van de OZB op woningen niet doorgegaan. Het kabinet-Balkenende II heeft in het hoofdlijnenakkoord echter het voornemen vastgelegd om het gebruikersdeel van de OZB op woningen af te schaffen, en de resterende OZB-tarieven aan een maximum te binden. Hoe dit precies zal gebeuren is thans nog niet duidelijk. De voornemens uit het hoofdlijnenakkoord zijn enigszins geconcretiseerd in een hoofdlijnenbrief die het kabinet kort voor de kerst van 2003 naar de Kamer zond.⁷

Afschaffing gebruikersheffing en compensatie

Uitgangspunt is afschaffing van de gebruikersheffing van de OZB op woningen in 2005. Ter compensatie wordt 945 miljoen euro toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit bedrag wordt verdeeld door aanpassing van de eigeninkomstenmaatstaf. Verwarrend is dat dit in de

⁴ Een uitgewerkt voorstel heeft dat kabinet overigens nooit gepubliceerd.

⁵ Zie bijvoorbeeld M.A. Allers, C.A. de Kam, C.G.M. Sterks, L. van Leeuwen en J.A. Monsma, *Voor- en nadelen van afschaffing van de OZB op woningen*, COELO, Groningen, oktober 2002 en de diverse artikelen die in de tweede helft van 2002 over dit onderwerp zijn verschenen in het maandblad *B&G*.

⁶ Dat stelt ook de voorzitter van de Vereniging WOZ-gedupeerden: H.E. Sweers, 'WOZ: Naar een eenvoudiger en transparanter taxatieproces voor woningen', *Belastingblad*, 2003, p. 1349-1353.

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 200 B, Nr. 11, 19 december 2003.

hoofdlijnenbrief gelijk wordt gesteld met compensatie via het rekestarief. Immers, de eigeninkomstenmaatstaf bestaat niet alleen uit (een deel van) de waarde van onroerende zaken, vermenigvuldigd met het rekestarief, maar ook uit het aantal woonruimten, vermenigvuldigd met het bijbehorende gewicht. Vermoedelijk wordt dit laatste echter toch bedoeld, aangezien tot twee keer toe wordt vermeld dat de indicatieve berekeningen die het COELO maakte van de herverdeeffecten⁸ in grote lijnen overeenkomen met de eerste berekeningen van de fondsbeheerders. De COELO-berekening gaat uit van zowel aanpassing van het rekestarief als van het gewicht van de maatstaf woonruimten.

Opmerkelijk is dat de brief vermeldt dat de effecten van de voorgenomen OZB-operatie op de koopkrachtontwikkeling en de armoedeval nader moeten worden gezien. Deze effecten zijn al geruime tijd bekend, en pleiten niet ten gunste van de kabinetsvoornemens.⁹

Het ijkjaar voor de compensatie is 2002, het jaar waarin de belastingtarieven nog niet beïnvloed kunnen zijn door de OZB-voornemens. Dat is een logische keuze, omdat een later tijdstip tariefverhogingen kan uitlokken. Er komt een overgangperiode van een ongespecificeerde duur, waarin gemeenten hun uitgaven kunnen aanpassen. Tijdens deze periode worden nadeelgemeenten extra gecompenseerd, ten koste van voordeelgemeenten. Uitgangspunt is dat “geen gemeente er door de afschaffing van het gebruikersdeel reëel (areaal en inflatie) op achteruit mag gaan”.

Een lastig punt is dat veel gemeenten geen kostendekkende tarieven hanteren voor rioolrecht en reinigingsheffing, zodat de OZB-tarieven in die gemeenten relatief hoog zijn. Bij de compensatie wil men hiermee rekening houden. Dit is niet eenvoudig, omdat onderling vergelijkbare cijfers over de kostendekking van deze heffingen niet bestaan, en voor het ijkjaar (2002) niet gemakkelijk meer kunnen worden verzameld. Het probleem is dat de ene gemeente veel meer kosten (en in mindere mate opbrengsten) toerekent aan de riolering of de reiniging dan de andere. Hierdoor sluipt een aanzienlijke mate van willekeur in de voorgenomen compensatie.

Curieus is dat de hoofdlijnenbrief stelt dat de grote herverdeeffecten, die voor 2002 wel zichtbaar zijn, over enkele jaren zullen verdwijnen. De OZB-tarieven groeien immers al enkele jaren naar het rekestarief toe, zodat de gemeenten ook zonder gedeeltelijke afschaffing van de OZB op den duur rond het rekestarief zouden uitkomen. Als dit inderdaad zo is, waarom wacht men hier dan niet op? Sterker nog, als de gewraakte tariefverschillen toch al aan het verdwijnen zijn, waarom moet de OZB dan nog worden ingeperkt? In dit licht is het opvallend dat de hoofdlijnenbrief geen enkele poging doet om de voornemens van een argumentatie te voorzien. Nergens wordt aangegeven wat met de OZB-plannen wordt beoogd.

⁸ M.A. Allers, *Koopkrachteffecten van afschaffing van de gebruikersheffing van de OZB op woningen*, COELO, Groningen, 2003 (verkrijgbaar via www.coelo.nl).

⁹ Zie bijvoorbeeld M.A. Allers, C.A. de Kam, C.G.M. Sterks, L. van Leeuwen en J.A. Monsma, *Voor- en nadelen van afschaffing van de OZB op woningen*, COELO, Groningen, oktober 2002 (armoedeval) en M.A. Allers, *Koopkrachteffecten van afschaffing van de gebruikersheffing van de OZB op woningen*, COELO, Groningen, 2003 (koopkracht). Beide rapporten zijn te vinden op www.coelo.nl.

Maximering

De resterende OZB-tarieven – voor eigenaren van woningen, en voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen – worden aan een maximum gebonden. Dit omdat deze groepen via hun stemrecht niet voldoende invloed hebben op de belastingtarieven. Hiermee wordt impliciet toegegeven dat – als er dan toch een OZB-tarief moet worden afgeschaft – het tarief voor gebruikers van woningen hiervoor eigenlijk het minst geschikt is. Op termijn moet er een maximumtarief komen dat voor elke gemeente hetzelfde is. Voor gemeenten met een tarief dat hoger ligt wordt een overgangsregeling getroffen. Hoe lang deze gaat van kracht blijft wordt in het midden gelaten.

Er komt ook een overgangsperiode om te voorkomen dat gemeenten met tarieven onder het maximum “ongewenst snel” naar het maximum kunnen toebewegen. Kennelijk gaat het kabinet er van uit dat veel gemeenten voor het maximumtarief zullen kiezen, ook als zij daar nu onder zitten. Dit is inderdaad een situatie die in andere landen met maximumtarieven wel voorkomt (Noorwegen), maar het is moeilijk te begrijpen dat het kabinet met een plan komt waarvan het zelf verwacht dat het een tariefopdrijvend effect zal hebben. De hoofdlijnenbrief geeft hier geen duidelijkheid over.

De hamvraag is hoe hoog het maximum zal worden vastgesteld. Ook deze vraag wordt in de hoofdlijnenbrief niet beantwoord. Wel wordt gesteld dat hierbij de bufferfunctie van de eigen inkomsten een rol zal spelen. Verder wordt vermeld dat het maximumtarief hoger komt te liggen dan het rekestarief. Het lijkt op het eerste gezicht logisch om het maximum niet hoger te leggen dan het zogeheten toegangskaartje voor artikel 12, het minimumtarief (ook wel “redelijk peil”) om een beroep te mogen doen op artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet. Anders zou de artikel 12-status immers tot een *verlaging* van het tarief kunnen leiden. Dit suggereert echter een wel heel krappe tariefmaximering. Met ingang van 2002 bedraagt het redelijk peil namelijk 120 procent van het gemiddelde tarief in jaar t-2. Voor 2004 komt het toegangskaartje op 5,90 euro.¹⁰ Daar zaten een jaar eerder al 109 van de 489 gemeenten boven.¹¹

Ten slotte vermeldt de brief dat een hardheidsclausule wordt overwogen om ontheffing te kunnen verlenen van het maximumtarief. Ook denkt men aan een clausule om het maximumtarief te kunnen aanpassen bij significante waardedalingen.

Al met al doet de hoofdlijnenbrief zijn naam eer aan. De hoofdlijnen waren echter al grotendeels bekend. En bij belastingen geldt meer dan waar ook: *the devil is in the detail*. Die details moeten ten departemente zo langzamerhand wel bekend zijn. De brief geeft zelf al aan dat – om afschaffing met ingang van 2005 mogelijk te maken – eind januari 2004 een wetsvoorstel naar de Raad van State moet.

¹⁰ Wijziging regeling aanvullende uitkering gemeentefonds (I), *Staatscourant*, 1 september 2003, nr. 167, p.13.

¹¹ Voor 2004 zijn op het moment van schrijven nog niet alle OZB-tarieven bekend.

4. Gemeentelijke belastingen

4.1. Inleiding

De gemeenteraad bepaalt welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. De raad stelt hiertoe belastingverordeningen vast. De belastingen die geheven mogen worden zijn limitatief vastgesteld in de Gemeentewet en enkele andere wetten. De gemeente kan uit het beschikbare menu zijn eigen keus maken, maar kan geen belastingen invoeren die niet “op de kaart” staan. In een land als België mogen gemeenten wel zelf belastingen “bedenken”. Ook wat betreft de heffingsmaatstaven en tarieven bestaan in Nederland relatief veel beperkingen. Voor alle gemeentelijke belastingen geldt dat het te betalen bedrag niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.¹² In veel andere landen mag dat wel.

De terminologie op het terrein van de gemeentelijke belastingen is enigszins verwarrend. De begrippen belastingen, heffingen en rechten worden niet altijd consequent gehanteerd. In dit overzicht gaan wij hier pragmatisch mee om.

Gemeentelijke belastingen zijn in economische zin te onderscheiden in “echte” belastingen (ook wel het eigen belastinggebied genoemd), waarvan de opbrengst naar de algemene middelen vloeit, en bestemmingsheffingen, waarvan de opbrengst voor een bepaald doel gebruikt dient te worden (zoals bijvoorbeeld de rioolrechten). De begrote opbrengst van een bestemmingsheffing mag de begrote kosten niet overschrijden. Wat in de praktijk onder die kosten verstaan mag worden is echter niet altijd duidelijk.¹³

In juridische zin kunnen we onderscheid maken tussen belastingen, die geheven worden ongeacht of de belastingplichtige van een bepaalde dienst gebruik maakt (bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing), en rechten, die alleen worden geheven als de gemeente een dienst verleent aan de belastingplichtige (zoals het reinigingsrecht).

Dit hoofdstuk geeft een beknopte beschrijving van de gemeentelijke belastingen die in dit overzicht voorkomen. Ook de zogeheten Zalmsnip (45,38 euro-maatregel) en kwijtschelding van lokale belastingen komen in dit hoofdstuk aan de orde.

4.2. Onroerendezaakbelastingen¹⁴

ALGEMEEN

De onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen, niet alleen wat betreft de opbrengst maar ook doordat deze opbrengst tot de algemene middelen

¹² Gemeentewet, artikel 219.

¹³ Zie verder VB Deloitte & Touche en VNG, *Kostentoerekening en gemeentelijke heffingen*, Den Haag, 1999.

¹⁴ Een goed overzicht van recente ontwikkelingen en jurisprudentie is te vinden op www.wozinformatie.nl.

behoort en dus vrij mag worden besteed. De OZB worden geheven op basis van artikel 220 van de Gemeentewet. Er zijn twee onroerendezaakbelastingen: één voor gebruikers en één voor eigenaren van onroerende zaken. Het tarief heeft betrekking op eenheden van 2.268 euro (voorheen 5.000 gulden) economische waarde. Deze waarde wordt elke vier jaar opnieuw vastgesteld conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Tot 2005 geldt de waarde in peiljaar 1999. Verschillende categorieën onroerende zaken zijn van de OZB vrijgesteld, zoals cultuurgrond, natuurterreinen en kerkgebouwen. In 2001 is de cultuurgrondvrijstelling na jarenlange discussie uitgebreid met de substraatteelt (kassen waarin gewassen niet op de grond worden geteeld).¹⁵ In aanvulling op de verplichte vrijstellingen kan de gemeente nog andere onroerende zaken vrijstellen.

TARIEF EIGENAREN EN GEBRUIKERS

Wat betreft de tarieven gelden twee beperkingen. In de eerste plaats mag het tarief voor eigenaren niet hoger worden vastgesteld dan 125 procent van het tarief voor gebruikers. In de praktijk wordt hierbij nog wel eens naar beneden afgerond, zodat deze verhouding bijvoorbeeld op 125,047 procent uitvalt. Dergelijke aanslagen werden aanvankelijk door de rechter vernietigd.¹⁶ De Hoge Raad oordeelde echter dat de tariefstelling voor de eigenarenbelasting in dergelijke gevallen niet in zijn geheel onverbindend is, maar slechts voorzover deze het in de Gemeentewet gestelde maximum overtreft.¹⁷

TARIEF WONINGEN EN NIET-WONINGEN

Sinds 1997 mag voor woningen een ander tarief worden geheven dan voor niet-woningen.¹⁸ Deze mogelijkheid is ingevoerd om gemeenten een instrument in handen te geven waarmee kan worden voorkomen dat een sterke stijging van huizenprijzen tot een lastenverschuiving in de OZB van niet-woningen naar woningen leidt. Tot 2001 mocht het tarief voor niet-woningen ten hoogste 120 procent bedragen van het tarief voor woningen, maar door de verschillende waardeontwikkelingen van woningen en niet-woningen die zich bij de hertaxatie in 2001 opnieuw voordeden is deze norm versoepeld. Vanaf 2001 is tariefdifferentiatie geoorloofd waarbij de aandelen van woningen en niet-woningen in de OZB-opbrengst op het niveau van 2000 blijven (het zogeheten tijdvakpercentage), plus ten hoogste tien procent. In formulevorm komt dit neer op het volgende (Gemeentewet, artikel 220f):

$$\frac{t_{nw}}{t_w} \times \frac{\Delta w_w}{\Delta w_{nw}} \times 100 + 10\%$$

¹⁵ *Staatsblad 2001*, nr. 111.

¹⁶ Hof Arnhem, 27 april 2001, nr. 98/02985.

¹⁷ Hoge Raad 1-3-2002, nr. 37201.

¹⁸ De Hoge Raad heeft vastgesteld dat een dergelijke tariefdifferentiatie niet in strijd is met het gelijkheidsbeginsel (HR, 28 februari 2001, nr. 35940). Ook het Europese Hof voor de rechten van de mens heeft inmiddels een klacht van deze strekking afgewezen (Europees Hof RVM 25 oktober 2001, nr. 73943/01).

Hierbij is t_{nw} het OZB-tarief voor niet-woningen (in 2000) en t_w dat voor woningen; Δw is de waarde-index voor woningen of voor niet-woningen, ofwel de waarde in 2001 als percentage van de waarde in 2000 [(waarde 2001/waarde 2000) x 100]. De in 2000 feitelijk toegepaste tariefdifferentiatie wordt voor de periode 2001-2004 dus aangepast voor het verschil in de lokale waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen. Impliciet is er sinds 2001 een ondergrens gesteld aan de toegestane tariefdifferentiatie. Dit is de tariefdifferentiatie die de gemeente in 2000 toepaste (dus ten hoogste 120 procent). Gemeenten mogen wel afzien van tariefdifferentiatie.

OBJECTAFBAKENING

Bij onroerende zaken die bij derden in gebruik zijn of die gedeeltelijk op het gebied van een andere gemeente liggen is het belastbare object soms moeilijk af te bakenen. Tot voor kort resulteerde een fout bij de objectafbakening in een vernietiging van de aanslag. Dit had soms gevoelige financiële gevolgen voor de betrokken gemeente. De Hoge Raad heeft in 2002 besloten dat een onjuiste afbakening in bezwaar of beroep kan worden gecorrigeerd.¹⁹ De aanslag wordt niet vernietigd maar zo nodig verlaagd. Dit betekende een belangrijke koerswijziging. Belastingplichtigen konden voorheen een vermeende foute objectafbakening gebruiken om de gemeente onder druk te zetten de taxatiewaarde te verlagen. Dit werkte doordat een bezwaar- of beroepsprocedure tot vernietiging kon leiden, met mogelijk grote financiële gevolgen voor de gemeente.

OPVANG SCHOKEFFECTEN

Gemeenten kunnen schokeffecten als gevolg van een hertaxatie dempen door toepassing van een zogenoemde ingroei- of aftopvariant (Gemeentewet artikel 220i). Hiermee wordt de OZB-aanslag voor objecten met een zeer grote waardeverhoging geleidelijk naar het nieuwe niveau gebracht (ingroei) of aan een plafond onderworpen (aftop). Bij toepassing van de ingroeivariant dient de gemaximeerde jaarlijkse toename van de OZB-aanslag voor een object op ten minste 15 procent te worden vastgesteld. Bij de aftopvariant moet de OZB-aanslag worden gemaximeerd op ten minste 130 procent van de OZB-aanslag in het laatste jaar van het voorgaande waarderingsstijdvak. Van beide mogelijkheden maken maar zeer weinig gemeenten gebruik. Een belangrijk knelpunt is de lastige uitvoering van dergelijke regelingen.

4.3. Reinigingsheffingen

Gemeenten kunnen de kosten van de afvalinzameling en -verwerking op twee manieren aan huishoudens in rekening brengen: via een reinigingsrecht of (zoals meestal) via een afvalstoffenheffing. Slechts één van beide heffingen wordt opgelegd. De afvalstoffenheffing (Wet milieubeheer, artikel 15.33) heeft een belastingkarakter: er dient te worden betaald, ongeacht of er daadwerkelijk afval wordt aangeboden. Bij het reinigingsrecht (Gemeentewet, artikel 229, eerste lid) is alleen diegene belastingplichtig die van de reinigingsdienst (of

¹⁹ Hoge Raad, 27 juli 2002, nr. 34928.

afvalcontainers) gebruik maakt. Beide reinigingsheffingen zijn bestemmingsheffingen, hetgeen betekent dat de opbrengst niet naar de algemene middelen vloeit, maar moet worden gebruikt om de kosten te dekken van de afvalinzameling en -verwerking. Desgewenst kunnen deze kosten ook (deels) uit de algemene middelen worden gedekt.

Er zijn gemeenten die ook bedrijfsafval inzamelen. Deze verhalen de kosten met een reinigingsrecht. Bedrijven die een particulier bedrijf inschakelen voor hun afval betalen geen reinigingsrecht.

Binnen gemeenten komen soms verschillende tarieven voor. In Amsterdam bepalen de deelraden de tarieven, en in heringedeelde gemeenten blijven verschillende tariefsystemen soms enkele jaren naast elkaar bestaan. Burgers die dit laatste in strijd vinden met het gelijkheidsbeginsel vinden bij de rechter geen gehoor.²⁰

De meeste gemeenten stellen het tarief afhankelijk van de huishoudensomvang (58 procent) of hanteren een vastrecht (21 procent).²¹ Een toenemend aantal gemeenten (14 procent) koppelt het tarief aan de hoeveelheid aangeboden afval (diftar). Dit blijkt een effectieve manier te zijn om het afvalaanbod te laten dalen, onder meer doordat glas- en papierbakken beter worden benut.²² Uit recent onderzoek blijkt dat dit effect afhankelijk is van het gekozen diftarsysteem.²³ Betalen per kilo of per vuilniszak levert globaal een daling op van de afvalhoeveelheid (gemeten in kilo per persoon) van vijftig procent voor restafval en zestig procent voor gft-afval. Betalen per keer dat de vuilnisbak wordt geleegd levert ongeveer vijftwintig procent minder restafval en vijfendertig procent minder gft-afval op. Betaling gekoppeld aan de inhoud van de bak levert nauwelijks een besparing op. Opvallend is dat een zakkensysteem over het geheel genomen net zo effectief is als het veel duurdere weegsysteem. Dit is interessante informatie voor gemeenten die overwegen op diftar over te stappen. Met ingang van dit Belastingoverzicht houden we bij de berekening van de woonlasten rekening met het feit dat diftargemeenten minder afval inzamelen (zie verantwoording).

4.4. Rioolrecht

Gemeenten kunnen de kosten van het beheren en instandhouden van het rioolstelsel verhalen door rioolrecht te heffen. De opbrengst van het rioolrecht is net als die van de reinigingsheffingen geoormerkt. Enkele tientallen gemeenten kennen geen rioolrecht. Zij bekostigen de riolering via de OZB. Huishoudens die niet op de riolering zijn aangesloten

²⁰ Hof Den Haag, 21 december 2000, nr. BK-00/221. Zie ook 'Belastingen en gemeenten', *B&G*, oktober 2001, blz. 11.

²¹ Bron: *Atlas van de lokale lasten 2003*, blz. 38.

²² Zie bijvoorbeeld M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, 'Betalen per kilo remt afvalaanbod', *B&G*, april 1999, blz. 25-26.

²³ E. Dijkgraaf en R. Gradus, *Cost savings in unit-based pricing of household waste*, paper, juli 2003.

betalen daar dan wel aan mee. Een inwoner van Renkum die daarom naar de rechter stapte is in het ongelijk gesteld.²⁴

Rioolrecht (Gemeentewet, artikel 229, eerste lid) kan zowel van de eigenaar (aansluitrecht) als van de gebruiker (afvoerrecht) van de woning worden geheven. Vaak gaat het om een vast bedrag. Wordt de gebruiker aangeslagen dan is het tarief vaak gekoppeld aan de huishoudensomvang of het waterverbruik.²⁵ Dit laatste gebeurt in 13 procent van alle gemeenten.²⁶ Uit onderzoek blijkt echter dat het waterverbruik minder gevoelig is voor prijsspraken dan het afvalaanbod.²⁷ Diftar heeft bij het rioolrecht dan ook minder zin dan bij de reinigingsheffing. Het tarief voor eigenaren is in de praktijk vrijwel altijd een vast bedrag per aansluiting.²⁸

Over de vraag welke kosten wel en niet via het rioolrecht mogen worden gedekt bestaat – net als bij andere rechten – de nodige onduidelijkheid. Bij het rioolrecht is dit probleem groter, omdat gemeenten die zowel een aansluitrecht als een afvoerrecht kennen moeten aangeven welk deel van de kosten aan welk recht wordt toegerekend.²⁹ Objectieve criteria hiervoor bestaan niet. Dit probleem zou kunnen worden opgelost door het rioolrecht een belastingkarakter te geven.³⁰ De eis dat de begrote opbrengst de begrote kosten niet overschrijdt vervalt dan.

4.5. Baatbelasting

Artikel 222 van de Gemeentewet maakt het mogelijk om baatbelasting te heffen van onroerende zaken die gebaat zijn bij bepaalde gemeentelijke voorzieningen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het aanleggen van riolering of het leggen van sierbestrating op wegen of pleinen. De huidige baatbelasting bestaat sinds 1995, en is eigenlijk een samenvoeging van de vroegere baatbelasting en de bouwgrondbelasting.

Wil een gemeente baatbelasting kunnen heffen, dan moet vóórdan met de aanleg van de voorziening wordt begonnen een zogeheten bekostigingsbesluit worden genomen. Hierin

²⁴ Hof Arnhem, 21 augustus 2001, nr. 99/03270.

²⁵ Ook een tarief gekoppeld aan de WOZ-waarde komt overigens voor (Wijchen).

²⁶ Bron *Atlas van de lokale lasten 2003*, blz. 48.

²⁷ Zie P. Kooreman, 'De prijsgevoeligheid van huishoudelijk watergebruik', *ESB*, 24 februari 1993, blz. 181-183 en J.M. Dalhuisen en P. Nijkamp, 'De economie van H₂O', *ESB*, 6 oktober 2000.

²⁸ De Hoge Raad (25 oktober 2002, nr. 36638) heeft echter bepaald dat een aan het oppervlak van het eigendom gerelateerd tarief voor de eigenarenheffing toegestaan is. Ook een tarief gerelateerd aan de WOZ-waarde komt voor.

²⁹ Zie bijvoorbeeld 'Belastingen en gemeenten', *B&G*, november 2001, blz. 13.

³⁰ ESB, *Rapport Gemeentelijke belastingen in de 21^e eeuw. Heffing op goede grond(slag)*, VNG-Uitgeverij, 2001, blz. 118.

staat welk gebied bij de voorziening is gebaat, en in welke mate de kosten zullen worden verhaald. Dit laatste mag hooguit honderd procent zijn.

In veel gevallen wordt geprobeerd met de eigenaren van de gebate objecten tot privaatrechtelijke overeenkomsten te komen om de kosten te verhalen. Er moet dan eerst een exploitatieverordening worden vastgesteld, op basis waarvan – op vrijwillige basis – exploitatieovereenkomsten kunnen worden aangegaan. Wie een exploitatieovereenkomst sluit koopt hiermee de baatbelasting af. De baatbelasting fungeert dan als stok achter de deur, en wordt alleen geheven in de gevallen waarin het niet mogelijk bleek een overeenkomst te sluiten.

Een baatbelasting kan worden ingevoerd tot uiterlijk twee jaar nadat de betrokken voorziening gereed is. De baatbelastingverordening bevat een kaart die het gebate gebied aangeeft. Ook staat vermeld welke voorzieningen met de opbrengst worden bekostigd en wie belastingplichtig is. De opbrengst mag het in het bekostigingsbesluit genoemde bedrag niet overschrijden.³¹ De gemeente mag zelf de heffingsmaatstaf bepalen. Dit kan bijvoorbeeld de oppervlakte van het object zijn, of de breedte van het pand dat aan de heringerichte winkelstraat grenst. Er moet wel een zeker verband zijn tussen de heffingsmaatstaf en de mate van gebaatheid.

Het te betalen bedrag kan ineens worden geheven, of uitgespreid over maximaal dertig jaar. Het jaarlijks te betalen bedrag bestaat dan uit een deel aflossing en een deel rente, en wordt berekend als de annuïteit van het totaal verschuldigde bedrag.

In veel gevallen is het moeilijk aan te tonen dat een object bij de betreffende voorziening is gebaat. Ook is soms lastig aannemelijk te maken dat de voorziening in aanmerking komt voor het heffen van baatbelasting. Dit mag namelijk niet als sprake is van onderhoud,³² of in gevallen waarin de baten zich over een groter gebied uitstrekken dan is aangegeven in het bekostigingsbesluit. Op het gebied van de baatbelasting bestaat een uitgebreide jurisprudentie. Het risico op onverbindendheid is groot. Dit pleit voor het waar mogelijk inschakelen van het instrument van de exploitatieovereenkomst. Doordat dit een vrijwillige basis heeft is de weerstand doorgaans kleiner. Een bijkomend voordeel is dat exploitatieovereenkomsten al kunnen worden afgesloten voordat de betrokken voorziening wordt aangelegd, zodat de gemeente eerder over geld beschikt. Soms zijn er nog andere alternatieven om voorzieningen te bekostigen. Zo kunnen de kosten van het bouwrijp maken van grond worden verrekend in de verkoopprijs.

Ondanks de moeilijkheden die aan de baatbelasting zijn verbonden kennen in 2003 142 gemeenten een baatbelasting.³³ Dit lijkt echter meer dan het is, omdat een baatbelasting dertig jaar kan lopen. Sommige gemeenten hebben diverse baatbelastingen tegelijk lopen, soms van

³¹ Gebeurt dat wel, dan wordt overigens niet de gehele verordening onverbindend verklaard. De tariefstelling is slechts onverbindend voor zover het maximum is overschreden (Hoge Raad, 3 oktober 2003, nr. 38259).

³² Hoge Raad, 8 augustus 2001, nr. 36769.

³³ Bron: CBS, *Statistiek gemeentebegrotingen 2003*, Voorburg.

jaren her. De begrote jaarlijkse opbrengst bedraagt landelijk slechts 3,2 miljoen euro (2003).³⁴

4.6. Parkeerbelastingen

De parkeerbelastingen bestaan sinds 1991. Ze zijn ingevoerd om gemeenten de mogelijkheid te geven (strafrechtelijke) parkeerboetes te vervangen door een (fiscale) naheffingsaanslag. Hierdoor kunnen gemeenten de handhaving van het betaald parkeren in eigen hand nemen.

De Gemeentewet (artikel 225) onderscheidt twee parkeerbelastingen: een belasting op het parkeren op een bepaalde plaats, tijdstip en wijze, en een belasting op een vergunning om op een bepaalde plaats en wijze te mogen parkeren. De opbrengst van deze belastingen is niet geoormerkt.

Gemeenten hebben in 2001 expliciet de mogelijkheid gekregen om betaling van de belasting op het parkeren (niet de belasting op een parkeervergunning) uitsluitend nog langs elektronische weg te laten geschieden, bijvoorbeeld via een chipknip of chipper.³⁵ Dit maakt parkeerautomaten ongevoelig voor diefstal. In enkele gemeenten kan via de mobiele telefoon worden betaald.

Wie parkeert zonder de verschuldigde parkeerbelasting te betalen kan een naheffingsaanslag worden opgelegd. Die bestaat uit twee onderdelen: de naheffing zelf, en een vergoeding voor de kosten van het opleggen van die naheffing. Voor het bepalen van de naheffing wordt doorgaans uitgegaan van een parkeertijd van één uur. Als blijkt dat de parkeertijd langer is (bijvoorbeeld doordat het betreffende wagen later op de dag opnieuw wordt gecontroleerd) wordt van een langere tijd uitgegaan. De kostenvergoeding, die per dag slechts éénmaal mag worden opgelegd, mag hooguit kostendekkend zijn. Aan de hoogte hiervan is bovendien een maximum gesteld dat jaarlijks wordt geïndexeerd.³⁶ Voor 2004 bedraagt dit maximum 45 euro.³⁷ Het door de gemeente gehanteerde naheffingstarief moet zijn onderbouwd met een kostenbesluit.

4.7. Zalmsnip

Vanaf 1998 geven gemeenten huishoudens een korting van 100 gulden op hun belastingaanslag. Met ingang van 2002 is dit omgezet in 45,38 euro.³⁸ Deze zogeheten Zalmsnip is in veel opzichten een merkwaardige regeling, waarover vanaf het begin veel discussie is geweest. De kosten van de Zalmsnip worden gedekt door een storting van 680 miljoen gulden (309 miljoen euro) door het Rijk in het gemeentefonds. Een dergelijke toevoeging aan het gemeentefonds voor een welomschreven doel met bestedingsdwang is

³⁴ Bron: CBS, *Statistiek gemeentebegrotingen 2003*, Voorburg.

³⁵ *Staatsblad 2001*, nr. 303.

³⁶ *Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen*, artikel 3.

³⁷ *Staatscourant*, 12 augustus 2003, nr. 153, blz. 7.

³⁸ *Aanpassingswet euro*, *Staatsblad 2001*, nummer 481, blz. 3.

zonder precedent.³⁹ Formeel is de Zalmsnip verankerd in artikel 229d van de Gemeentewet, maar het kabinet heeft langs informele weg aanvullende regels gesteld. Zo is het bijvoorbeeld de bedoeling dat ook huishoudens die geen belastingaanslag ontvangen (bijvoorbeeld omdat zij geen zelfstandige woonruimte hebben) van de regeling profiteren. Het oorspronkelijke doel van de Zalmsnip – het compenseren van de burger voor de mede door rijksbeleid sterk gestegen lokale lasten – is hierdoor op de achtergrond geraakt.

Gemeenten mogen de Zalmsnip uitkeren als korting op de OZB-aanslag (voor gebruikers), de aanslag rioolrecht of de aanslag verontreinigingsheffing/reinigingsrecht. Ook een korting op de gezamenlijke aanslag is mogelijk. Met ingang van 2000 hebben gemeenten meer beleidsvrijheid gekregen bij de uitvoering van de Zalmsnip. Verdiscontering in de tarieven is sindsdien toegestaan. Via de *Septembercirculaire 1999* van het gemeentefonds is bovendien geregeld dat een lager bedrag dan 100 gulden (45,38 euro) zal worden geaccepteerd, zolang het niet minder is dan 75 gulden (34,04 euro).⁴⁰ Dit is het zogeheten Leidse model, dat in Leiden overigens nooit is toegepast. Het resterende bedrag moet dan worden ingezet voor gericht armoedebeleid. Sommige gemeenten (in 2003 25) keren overigens een *hoger* bedrag uit dan 100 gulden (45,38 euro), iets wat de regeling op het oog niet toelaat, maar wat door het kabinet wordt gedoogd.⁴¹

De Hoge Raad heeft onlangs vastgesteld dat ook belastingplichtige gebruikers van recreatiewoningen, die niet in de betreffende gemeente staan ingeschreven, in aanmerking komen voor de Zalmsnip.⁴² Deze gebruikers moeten dan wel belastingplichtig zijn voor de belasting via welke de Zalmsnip wordt uitgekeerd.

Het kabinet heeft besloten de Zalmsnip in 2005 af te schaffen. De in 1998 gedane toevoeging aan het gemeentefonds wordt dan weer ongedaan gemaakt. Hierdoor neemt de omvang van het gemeentefonds af met 325 miljoen euro. Hiernaast heeft het kabinet besloten om met ingang van 2004 structureel 100 miljoen euro uit het gemeentefonds te nemen.⁴³ Dit omdat het gecumuleerde accres van het gemeentefonds sinds 1998 hoger is geweest dan de groei van het aantal huishoudens. Met andere woorden: gemeenten houden nu geld over aan de Zalmsnip. Dit is een opmerkelijk argument als wordt bedacht dat het hier om de algemene uitkering gaat, en niet om een specifieke uitkering. Toepassing van een dergelijke redenatie op beleidsterreinen waar de gemeentelijke uitgaven sterker zijn gestegen dan het accres is vooralsnog niet gesignaleerd.

³⁹ *Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties*, 8 maart 2000, Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26412 (4c).

⁴⁰ Zie ook Hof Amsterdam, 2 december 2001, nr. 01/144.

⁴¹ Bron: *Atlas van de lokale lasten 2003*, COELO, blz. 61.

⁴² Hoge Raad, 20 september 2002, nr. 37069.

⁴³ Ministerie van BZK, *Junicirculaire gemeentefonds 2003*, blz. 20.

4.8. Kwijtschelding

De voorwaarden waarbinnen gemeenten kwijtschelding van belastingen en heffingen mogen verlenen zijn omschreven in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. Deze ministeriële regeling is middels artikel 255 van de Gemeentewet ook van toepassing verklaard op de belastingen van gemeenten. De gemeenteraad heeft slechts de vrijheid te besluiten minder kwijt te schelden dan de rijksregels toestaan (bij afzonderlijk besluit), of zelfs in het geheel geen kwijtschelding te verlenen. Gemeenten kunnen zelf bepalen welke gemeentelijke belastingen onder het kwijtscheldingsbeleid vallen. Gemeenten die de Zalmsnip in een of meer tarieven hebben verwerkt mogen desgewenst het tarief exclusief Zalmsnip voor kwijtschelding in aanmerking laten komen (Gemeentewet, artikel 255a).

Artikel 26 van de Invorderingswet 1990 bepaalt dat kwijtschelding van belastingschulden kan worden verleend als een belastingplichtige zijn of haar aanslag slechts met buitengewoon bezwaar kan voldoen. Om vast te stellen of iemand voor kwijtschelding in aanmerking komt, wordt eerst nagegaan of vermogen aanwezig is. Is vermogen boven de vastgestelde limieten aanwezig, dan kan geen kwijtschelding worden verleend. Is geen vermogen aanwezig, dan dient de betalingscapaciteit te worden vastgesteld. Om de betalingscapaciteit vast te stellen wordt eerst het netto-bestedbare inkomen berekend: dit is het netto inkomen na aftrek van een aantal vaste lasten. Van het netto besteedbaar inkomen worden vervolgens de kosten van bestaan (ook wel: kwijtscheldingnorm) afgetrokken. Deze kwijtscheldingnorm is met ingang van 1995 voor lagere overheden vastgesteld op maximaal 95 procent van de relevante bijstandsnorm, en vanaf 1997 op maximaal 100 procent van de bijstandsnorm.⁴⁴ Is de aldus vastgestelde betalingscapaciteit positief, dan moet 80 procent hiervan voor belastingbetaling worden opgeëist (voor zover nodig om de aanslag te voldoen). De rest kan worden kwijtgescholden. Is geen betalingscapaciteit aanwezig, dan kan de gehele belastingschuld worden kwijtgescholden. Hoewel kwijtschelding formeel dus pas mogelijk is na individuele toetsing, komt het ook voor dat aan bepaalde groepen generiek kwijtschelding wordt verleend.

Gemeenten hebben in groten getale gebruik gemaakt van de hen geboden mogelijkheid hun kwijtscheldingsbeleid te verruimen. In 2003 hanteerden slechts elf van de 489 gemeenten een kwijtscheldingnorm lager dan de maximaal toegestane 100 procent.⁴⁵ Op één gemeente na is voor de OZB-aanslag overal in principe volledige kwijtschelding mogelijk. Bij het rioolrecht en vooral de reinigingsheffingen komt gedeeltelijke kwijtschelding veel meer voor. Dit is vooral zo bij gemeenten waar het tarief gerelateerd is aan het watergebruik of het afvalaanbod. Door geen volledige kwijtschelding te verlenen willen deze gemeenten de prikkel om de afvalstroom of het waterverbruik te beperken handhaven.

Een beperkt aantal gemeenten (22 in 2003) heeft de kwijtscheldingregeling vervangen door een soortgelijke regeling die valt onder het gemeentelijke armoedebeleid. Hierdoor zijn deze gemeenten niet gebonden aan de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. Dit maakt het

⁴⁴ Het Rijk zelf blijft een percentage van 90 hanteren, waardoor de betalingscapaciteit voor rijksbelastingen vrijwel altijd groter is dan die voor gemeentelijke belastingen.

⁴⁵ *Atlas van de lokale lasten 2003*, COELO, blz. 78.

mogelijk soepeler te zijn, zowel wat betreft normen als wat betreft toetsingsprocedure. De gemeentelijke vrijheid om armoedebeleid te voeren wordt echter beperkt. Het is nog niet duidelijk in hoeverre dit van invloed zal zijn op het vóórkomen van dergelijke “pseudo-kwijtschelding”.

5. Opbrengsten en tarieven in 2004

5.1. Inleiding

Van alle belastingen en sociale premies die in Nederland worden geïnd komt minder dan vijf procent voor rekening van de lagere overheden. Het aandeel van de gemeenten bedraagt ruim drie procent, dat van de waterschappen één procent en dat van de provincies een half procent. Gemeten aan de opbrengst zijn de OZB, de reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht) en het rioolrecht de belangrijkste gemeentelijke heffingen. De laatste jaren is de parkeerbelasting aan een opmars bezig.

De volgende paragrafen gaan in op de ontwikkeling van de tarieven van de gemeentelijke belastingen in de grote gemeenten.

5.2. OZB

Voor woningen bedragen de OZB-tarieven van de grote gemeenten in 2004 gemiddeld 3,77 euro voor zakelijk gerechtigden en 3,05 euro voor gebruikers (tabel 4). Amsterdam heeft de laagste tarieven (2,22 euro en 1,78 euro), Leeuwarden het hoogste tarief voor eigenaren (6,93 euro) en Leiden het hoogste tarief voor gebruikers (5,74 euro).

Voor eigenaren en gebruikers van woningen samen is het tarief in Leeuwarden het hoogst (12,48 euro). Het gemiddelde gecombineerde tarief voor woningen ligt 2,5 procent hoger dan vorig jaar.⁴⁶ Dit ligt één procentpunt boven de verwachte inflatie van 1,5 procent.⁴⁷ 's Gravenhage houdt het tarief ook dit jaar weer constant, terwijl Sittard-Geleen het met 12,5 procent verhoogt. De tarieven voor alle onderzochte gemeenten zijn te vinden in tabel 4 achterin dit overzicht.

Voor niet-woningen bedraagt het tarief voor zakelijk gerechtigden in de grote gemeenten gemiddeld 5,59 euro en dat voor gebruikers 4,51 euro (tabel 5). Ook hier heeft Amsterdam de laagste tarieven (3,73 euro en 2,99 euro). Leeuwarden heeft de hoogste tarieven (10,60 euro en 8,49 euro). Het gemiddelde OZB-tarief voor niet-woningen ligt 2,9 procent hoger dan vorig jaar. Het tarief voor niet-woningen is dit jaar in Den Haag niet verhoogd; Sittard-Geleen verhoogde het tarief met 12,4 procent.

Gemiddeld brengt de OZB in de grote gemeenten 245 euro per inwoner op (woningen en niet-woningen, zie tabel 6), tien euro meer dan vorig jaar. Dit bedrag varieert van 161 euro in Almere tot 387 euro in Haarlemmermeer.

Op Dordrecht en Leiden na hebben alle onderzochte gemeenten de tarieven voor zakelijk gerechtigden vastgesteld op (ongeveer) 125 procent van die voor gebruikers, het wettelijk toegestane maximum. Leiden hanteert voor gebruikers en eigenaren ongeveer (maar niet

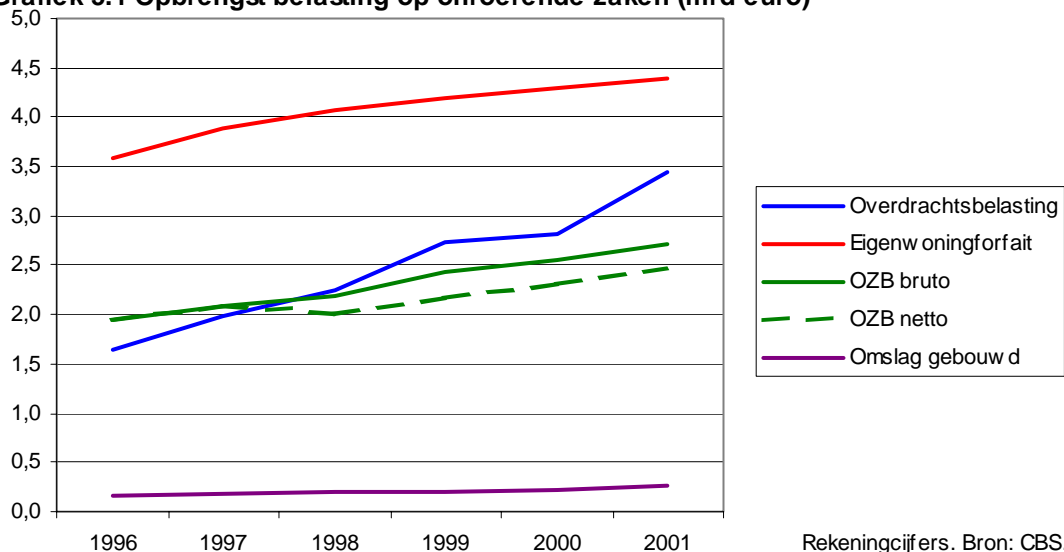
⁴⁶ In tabel 4 wordt een gemiddeld stijgingspercentage genoemd van 2,6 procent. Dit is de gemiddelde stijging, niet de stijging van het gemiddelde.

⁴⁷ Bron: *CPB Report* 2003/4.

precies) dezelfde tarieven; in Dordrecht liggen de tarieven voor eigenaren circa 18 procent hoger dan voor gebruikers.

Alle grote gemeenten hanteren voor niet-woningen een hoger tarief dan voor woningen (tabel 7). Gemiddeld ligt het tarief voor niet-woningen op 150 procent van dat voor woningen. Deze verhouding varieert van 111 procent in Emmen tot 187 procent in Sittard-Geleen.

Grafiek 5.1 Opbrengst belasting op onroerende zaken (mrd euro)

De OZB is niet de enige belasting die over onroerende zaken wordt geheven. Grafiek 5.1 geeft een overzicht van de opbrengsten van andere belastingen op onroerend goed. Het eigenwoningforfait in de inkomstenbelasting levert het meest op (meer dan vier miljard euro per jaar). Dit jaar zal de opbrengst van het eigenwoningforfait aanzienlijk toenemen, aangezien het tarief met 6,25 procent is verhoogd.⁴⁸ Dit is niet in de figuur te zien; omdat deze op realisatiegegevens is gebaseerd zijn geen gegevens beschikbaar voor de jaren na 2001.

Op de tweede plaats staat de overdrachtsbelasting (3,5 miljard euro). De opbrengst van deze belasting is de laatste jaren fors gestegen, doordat het tarief niet neerwaarts wordt bijgesteld als de prijzen van onroerende zaken stijgen, zoals bij de andere belastingen in grafiek 5.1 wel het geval is.

De OZB levert daardoor sinds 1998 zowel netto als bruto minder op dan de overdrachtsbelasting.⁴⁹ De opbrengst van de omslag gebouwd, de “OZB van de waterschappen”, is klein ten opzichte van de andere belastingen op onroerende zaken.

⁴⁸ Voor woningen met een waarde van 75.000 euro of hoger. Bij een waarde tussen 50.000 en 75.000 euro bedraagt de stijging 8,3 procent en bij een woning van tussen de 25.000 euro en 50.000 euro 11,1 procent.

⁴⁹ De netto OZB-opbrengst is de bruto opbrengst verminderd met kwijtschelding en Zalmsnip.

5.3. Reinigingsheffingen

In 19 van de 35 gemeenten in dit overzicht is het tarief voor de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht) gekoppeld aan het aantal huishoudensleden (tabel 8). Negen gemeenten hanteren nu nog een vastrecht. In twee gemeenten hangt de aanslag af van de containerinhoud (Haarlemmermeer en Middelburg), in twee gemeenten wordt per zak betaald (Maastricht en Nijmegen)⁵⁰ en in één gemeente per kilo (Sittard-Geleen). Apeldoorn voert dit jaar een systeem in waarbij per lediging wordt betaald.

In gemeenten waar per kilo, per zak of per lediging wordt betaald (*diftar*), wordt meestal minder afval aangeboden dan in gemeenten waar de burger de hoogte van de aanslag niet of nauwelijks kan beïnvloeden.⁵¹ Omdat tot voor kort niet bekend was in welke mate de verschillende diftarsystemen het afvalaanbod terugdrongen, is bij het opstellen van het tarievenoverzicht steeds gebruik gemaakt van landelijke gemiddelden wat betreft afvalaanbod. Dit betrof zowel diftargemeenten als niet-diftargemeenten. Met ingang van dit belastingoverzicht houden we wel rekening met het effect van diftar (zie paragraaf 4.3 en verantwoording). Dit is mogelijk doordat recent onderzoek hiervoor aanknopingspunten biedt.

Eénpersoonshuishoudens betalen in de grote gemeenten gemiddeld 201 euro; meerpersoonshuishoudens betalen 241 euro. In Leiden wordt het minst betaald: het tarief bedraagt daar 0 euro. Eénpersoonshuishoudens zijn het duurst af in Tilburg (277 euro), meerpersoonshuishoudens in Delft (304 euro). Het gemiddelde tarief voor (meerpersoons)-huishoudens steeg met 4,8 procent.⁵² Leiden en Nijmegen veranderden hun tarieven niet. De sterkste verhoging vond plaats in Groningen (16,5 procent). In Apeldoorn is het tarief bijna vijftien procent omlaag gegaan. Dit hangt samen met de invoering van een tariefsysteem waarbij per lediging wordt betaald. Bij de berekening zijn we er van uit gegaan dat er in deze gemeente minder afval wordt aangeboden dan voorheen.

De kostendekking bedraagt in de grote gemeenten gemiddeld 89 procent (tabel 8), net zoveel als vorig jaar. Het laagst is deze dekkingsgraad in Leiden (nul). Eénentwintig gemeenten dekken de kosten volledig uit de heffing. Doordat de ene gemeente andere kosten toerekent dan de andere is de zeggingskracht van dit kengetal overigens beperkt. Met behulp van de kostendekkingcijfers kan het tarief worden berekend waarbij de opbrengst van de heffing gelijk zou zijn aan de kosten. Dit varieert van 207 euro in Haarlemmermeer tot 331 euro in

⁵⁰ In Maastricht en Nijmegen wordt alleen “grijs” afval in dure zakken verzameld. “Groen” afval wordt kosteloos opgehaald.

⁵¹ Zie M.A. Allers, P. Kooreman, V. Linderhof en D. Wiersma, 'Betalen per kilo remt afvalaanbod', *B&G*, april 1999, blz. 25-26 of V. Linderhof, P. Kooreman, M. Allers and D. Wiersma, 'Weight-Based Pricing in the Collection of Household Waste; the Oostzaan Case' *Resource and Energy Economics*, Vol. 23, October 2001, pp. 359-371 en E. Dijkgraaf en R. Gradus, *Cost savings in unit-based pricing of household waste*, paper, juli 2003.

⁵² Dit is iets meer dan het gewogen gemiddelde van de stijgingen in de afzonderlijke grote gemeenten (4,7 procent; tabel 8).

Heerlen. Het is niet duidelijk in hoeverre deze verschillen variërende kosten van de afvalinzameling en -verwerking, dan wel verschillen in kostentoerekening weerspiegelen.

5.4. Rioolrecht

Van de 35 vergeleken gemeenten kennen 15 gemeenten een afvoerrecht en 22 een aansluitrecht (tabel 9). Zeven gemeenten kennen geen van beide. Het afvoerrecht is doorgaans een vastrecht; één gemeente heeft het tarief gekoppeld aan het waterverbruik (Heerlen) en één aan de huishoudensomvang (Dordrecht).

In de grote gemeenten betalen éénpersoonshuishoudens aan afvoerrecht gemiddeld 21 euro en meerpersoonshuishoudens 23 euro. Dit zijn kleine bedragen doordat een aantal gemeenten geen afvoerrecht kent: de “nullen” halen het gemiddelde omlaag. Voor zowel éénpersoonshuishoudens als meerpersoonshuishoudens bedraagt het laagste positieve tarief 24,83 euro (Tilburg) en het hoogste tarief 167,88 euro (Assen).

Het aansluitrecht bedraagt gemiddeld 72 euro, en varieert voor zover boven nul van 33,35 euro (Emmen) tot 145,46 euro (Utrecht). Het gemiddelde gecombineerde tarief ligt 2,4 procent hoger dan vorig jaar.⁵³ De stijging varieert van nul procent (diverse gemeenten) tot 21 procent (Ede).

Achttien gemeenten kennen een kostendekking van honderd procent, vijf van nul.⁵⁴ Het gemiddelde ligt op 85 procent. Tabel 9 laat ook zien bij welk tarief het rioolrecht kostendekkend zou zijn. Dit varieert van 73 euro in Den Haag tot 180 euro in Heerlen. Net als bij de reinigingsheffing weerspiegelen deze verschillen zowel verschillen in de feitelijke kosten van de riolering als verschillen in de kostentoerekening.

5.5. Zalmsnip

Net als vorig jaar keren de meeste grote gemeenten 45,38 euro (100 gulden) uit (tabel 2). Drie gemeenten zijn royaler (Leiden 46,00 euro, Leeuwarden 49,00 euro en Enschede 61,26 euro);⁵⁵ zeven zijn minder royaal (34 à 35 euro). De gemiddelde Zalmsnip bedraagt 42 euro. Dat is 3 procent lager dan vorig jaar.

5.6. Kwijtschelding

Alle onderzochte gemeenten hanteren een kwijtscheldingnorm van 100 procent, en voeren wat dit betreft dus een zo ruim mogelijk beleid. De OZB valt overall onder het kwijtscheldingbeleid, evenals het rioolafvoerrecht. Omdat het rioolaansluitrecht van de eigenaar wordt geheven, is hier door de verplichte vermogenstoets zelden kwijtschelding mogelijk.

Vijf gemeenten verlenen geen (volledige) kwijtschelding voor de reinigingsheffing: Groningen, Enschede, Maastricht, Sittard-Geleen en Nijmegen. Nijmegen kent wel een compensatieregeling voor huishoudens die voor kwijtschelding van OZB in aanmerking

⁵³ Het gewogen gemiddelde van de stijgingen in de afzonderlijke grote gemeenten bedraagt 3,9 procent.

⁵⁴ Twee gemeenten kennen geen rioolrecht voor huishoudens maar wel voor bedrijven.

⁵⁵ Formeel kent Enschede een Zalmsnip van 45,38 euro en een aanvulling hierop van 15,88 euro.

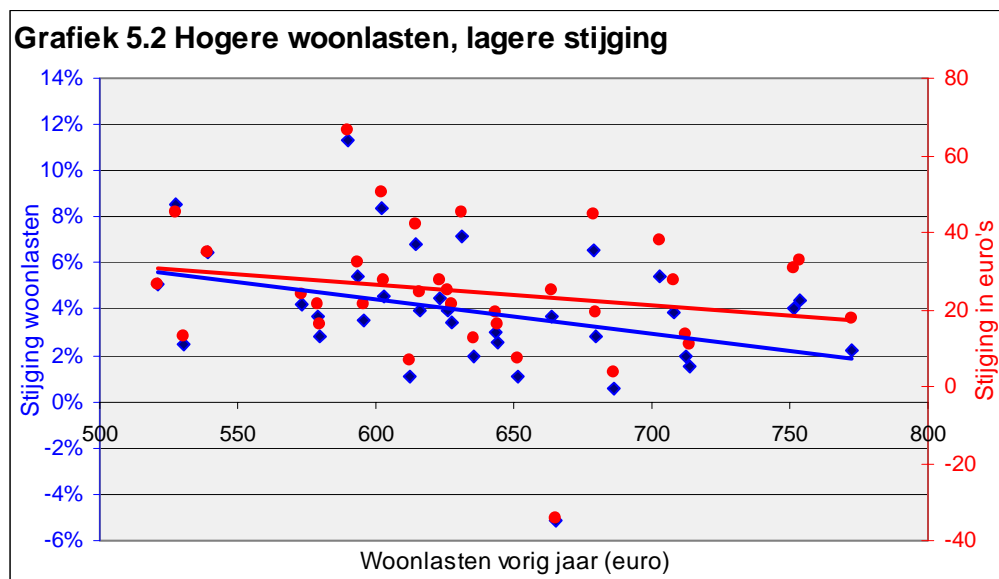
komen. Groningen scheldt hooguit 153,12 euro kwijt (op een aanslag van 273,60 euro), Enschede hooguit 62,25 euro (op een aanslag van 280,96). Maastricht en Sittard-Geleen kennen een diftarsysteem en verlenen kwijtschelding voor een beperkt aantal zakken respectievelijk kilo's.

5.7. Woonlasten

GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

Tellen we voor een meerpersoonshuishouden in een woning met gemiddelde waarde OZB, reinigingsheffing en rioolrecht op en verminderen we dit met het bedrag van de Zalmsnip, dan ontstaat een indicator voor de woonlasten. Gemiddeld bedragen deze woonlasten in de grote gemeenten 637 euro (tabel 2). Dat is 4,4 procent hoger dan vorig jaar. Het goedkoopst is Den Haag (544 euro) en het duurst Hilversum (790 euro). Zie figuur 1 in het tweede deel van dit Belastingoverzicht. De grootste woonlastenstijging vond plaats in Sittard-Geleen (11,3 procent, zie figuur 2). De woonlasten daalden in Apeldoorn (met 5,2 procent) als gevolg van het invoeren van een diftarsysteem voor de reinigingsheffing. Of een bepaald huishouden in Apeldoorn er daadwerkelijk op vooruit gaat hangt dus af van de hoeveelheid afval die wordt aangeboden.

Figuur 5.2 laat zien dat de woonlasten het minst stijgen in gemeenten die al hoge woonlasten kennen, en het meest in gemeenten met lage woonlasten. Dit geldt niet alleen voor de procentuele stijging (blauw, schaal op linkeras), waar dit door een noemereffect te verwachten is, maar ook voor de absolute stijging (rood, schaal op rechteras). Er is dus sprake van convergentie: de verschillen tussen gemeenten worden kleiner.

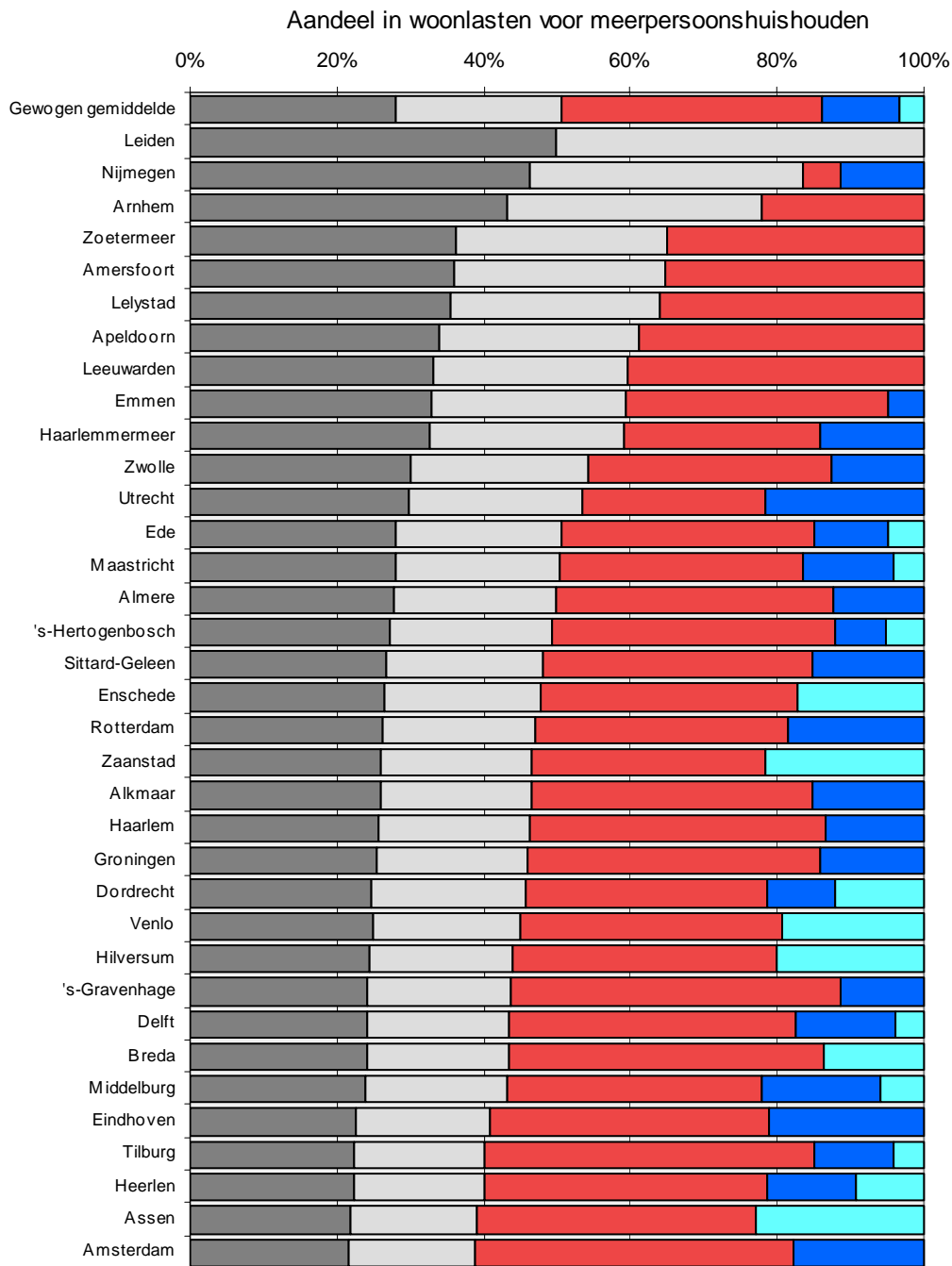

De woonlasten voor huurders met een minimuminkomen zijn gemiddeld negatief (-32 euro). De woonlasten worden in de meeste grote gemeenten volledig kwijtgescholden, en de Zalmsnip uitbetaald. Alle onderzochte gemeenten hanteren bij de kwijtschelding de 100%-

norm, maar niet altijd komt de gehele aanslag voor kwijschelding in aanmerking. Nijmegen kent formeel geen kwijschelding van de reinigingsheffing, maar heeft wel een soortgelijke regeling als onderdeel van het armoedebeleid.

Grafiek 5.3 De lokale belastingmix in 2004

■ OZB-Eigenaar □ OZB-Gebruiker ■ Reinigingsheffing ■ Riool aansluitrecht □ Riool afvoerrecht

De onroerendezaakbelastingen nemen samen gemiddeld de helft van de woonlasten voor hun rekening, de reinigingsheffingen 35 procent en het rioolrecht 14 procent (grafiek 5.3). De verschillen tussen gemeenten zijn echter groot. Zo ontvangt Leiden de woonlasten geheel via de OZB, terwijl Amsterdam en Assen slechts 39 procent van de woonlasten via die belastingen binnen krijgen.

BRUTO WOONLASTEN EN NETTO WOONBATEN

Bij de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt rekening gehouden met de waarde van onroerende zaken in de gemeenten. Daardoor moeten gemeenten met een relatief hoge waarde van onroerende zaken om een gelijkwaardig voorzieningenniveau te kunnen bieden doorgaans hogere OZB-opbrengsten genereren dan gemeenten met minder waardevol onroerend goed binnen de grenzen. Een deel van de OZB-grondslag is als het ware genationaliseerd. Het gevolg is dat gemeenten met hoge (bruto) woonlasten niet altijd het meest overhouden van de door hen geheven belastingen.

Om hiervoor te corrigeren zijn de woonlasten opnieuw berekend, na aftrek van de korting op de algemene uitkering (netto woonlasten, zie tabel 1 en tabel 2 achterin dit overzicht).⁵⁶ Niet Den Haag is dan de goedkoopste grote gemeente, maar Amsterdam. De duurste gemeente is niet Hilversum maar Venlo.

Dit voorbeeld geeft aan dat het woonlastenbegrip voorzichtig moet worden gehanteerd. Het is belangrijk te beseffen dat hoge woonlasten niet gelijk staan aan hoge gemeentelijke inkomsten.

5.8. Parkeerbelastingen

Alle onderzochte gemeenten heffen parkeerbelasting. Niet alle grote gemeenten kunnen gegevens leveren over de opbrengsten en de kosten die voor parkeren worden gemaakt. Gemiddeld ligt de opbrengst iets boven de gemaakte kosten. Dit mag, omdat de parkeerbelasting geen bestemmingsheffing is. Overigens blijkt uit onderzoek dat gemeenten meestal niet alle relevante kosten aan parkeren doorberekenen, en dat de feitelijke kosten over het algemeen hoger zijn dan de opbrengsten.⁵⁷

5.9. Baatbelasting

Van de onderzochte gemeenten kennen er vier één baatbelasting en acht meerdere baatbelastingen. Bij meerdere baatbelastingen is verzocht de vragen te beantwoorden voor de baatbelasting met de meeste belastingplichtigen die na 1995 is ingevoerd (het jaar waarin deze belasting zijn huidige vorm kreeg, zie paragraaf 4.5). Indien er na 1995 geen baatbelasting is ingevoerd, dan is gevraagd de meest recent ingevoerde baatbelasting te nemen.

⁵⁶ Die korting is berekend als 80 procent van de gemiddelde woningwaarde in de gemeente (gedeeld door 2.268 euro) vermenigvuldigd met 4,99 euro (het rekkentarieff). Zie verder M.A. Allers en S. Schrantee, 'Woonlasten en woonbaten', *B&G*, juli/augustus 2001, blz. 5-7.

⁵⁷ 'Gemeenten leggen geld toe op parkeerbeleid', *Binnenlands Bestuur*, 14 januari 2003, blz. 4.

In de helft van de gevallen zijn naast de baatbelasting met een deel van de belanghebbenden privaatrechtelijke overeenkomsten afgesloten. De opbrengst van de baatbelastingen varieert van 7000 euro tot 4,7 miljoen euro, naast de opbrengst uit privaatrechtelijke overeenkomsten (oplopend tot 640.000 euro). Dit betreft de totaalopbrengst, niet het bedrag dat jaarlijks binnenkomt. Belastingplichtigen mogen doorgaans kiezen tussen betaling ineens of betaling in maximaal dertig jaarlijkse termijnen. Het aantal belastingplichtigen van de onderzochte baatbelastingen varieert van zeven tot 1.340 per gemeente. In drie gemeenten werden geen bezwaarschriften ingediend; in Breda gebeurde dit in meer de helft van de gevallen. Ook het aantal beroepschriften lag hoog in Breda (97 op 268 aanslagen). Veel gemeenten vonden het moeilijk aan te geven hoe hoog de inningskosten waren. De genoemde percentages zijn derhalve indicatief. Ze lopen van één tot vijftwintig procent. Het percentage dat oninbaar bleek ligt in de meeste gevallen op nul, maar in Alkmaar bleek tien procent van de begrote opbrengst niet te innen.

6. Verantwoording

Bij de berekeningen die ten grondslag liggen aan de gegevens in dit Belastingoverzicht moesten op verschillende plaatsen uitgangspunten worden gekozen. Deze worden hieronder kort toegelicht.

GEMIDDELDEN

Amsterdam kent binnen haar grenzen verschillende tarieven voor de reinigingsheffing (afvalstoffenheffing of reinigingsrecht). In dit overzicht zijn voor deze gemeenten gewogen gemiddelden gebruikt.

Waar in dit overzicht sprake is van gemiddelden gaat het om naar inwonertal gewogen gemiddelden. Waar nultarieven voorkomen, zoals bij het rioolrecht, zijn de “nullen” in de berekening van de gemiddelden meegenomen.

UITGANGSPUNTEN WATERVERBRUIK EN AFVALAANBOD

Daar waar tarieven aan waterverbruik (rioolrecht) of afvalaanbod (reinigingsheffing) zijn gerelateerd zijn veronderstellingen gemaakt om te komen tot jaarbedragen per huishouden. Hiervoor is zoveel mogelijk aangesloten bij landelijke gemiddelden. Huishoudens in gemeenten waar afval per kilo, vuilniszak of lediging wordt betaald (diftar) bieden over het algemeen minder afval aan dan huishoudens in andere plaatsen. Het is echter lastig om hiermee rekening te houden, omdat niet alle gemeenten weten van hoeveel kilo's, zakken of ledigingen ter plaatse moet worden uitgegaan.

Uit recent wetenschappelijk onderzoek zijn echter vuistregels af te leiden over het afvalaanbodverminderende effect van de verschillende diftarsystemen.⁵⁸ Betalen per kilo of per zak blijkt vijftig procent minder restafval op te leveren en zestig procent minder gft-afval dan een betalingswijze die los staat van de hoeveelheid aangeboden afval. Betalen per containerlediging levert vijftientwintig procent minder restafval op en vijfendertig procent minder gft-afval. Een tarief dat samenhangt met de inhoud van de container, maar niet met het aantal ledigingen, heeft een verwaarloosbaar klein effect op het afvalaanbod. Volgens het CBS ligt het jaarlijkse huishoudelijke afvalaanbod op 254 kilo restafval en 88 kilo gft-afval per persoon. Gecombineerd met aannames omtrent het soortelijk gewicht van afval⁵⁹ is op grond van bovenstaande gegevens voor de diverse tariefssystemen te berekenen van hoeveel zakken, ledigingen of kilo's moet worden uitgegaan om bedragen per huishouden te berekenen.⁶⁰

⁵⁸ E. Dijkgraaf en R. Gradus, *Cost savings in unit-based pricing of household waste*, paper, juli 2003.

⁵⁹ Precieze cijfers hieromtrent zijn niet beschikbaar. Wij gaan er van uit dat één kilo afval in een zak zeven (restafval) of 6 (gft-afval) liter inneemt en in een bak respectievelijk zes (restafval) of vijf (gft-afval) liter. De achterliggende gedachte hierbij is dat afval in een bak verder kan worden gecompriëerd dan in een zak, omdat een zak gemakkelijker scheurt.

⁶⁰ We gaan er verder van uit dat zakken en bakken vol worden aangeboden, en dat een meerpersoonshuishouden bestaat uit drie personen.

Voor de reinigingsheffing is voor de gemeente Haarlemmermeer uitgegaan van een container van 120 liter voor gft en van 80 liter (éénpersoons) respectievelijk 120 liter (meerpersoonshuishoudens) voor restafval. Voor Middelburg is uitgegaan van zakken of een container van 140 liter. Voor Nijmegen en Maastricht is uitgegaan van 19 zakken (éénpersoons) en 56 zakken (meerpersoonshuishoudens) voor restafval.⁶¹ Voor Sittard-Geleen is uitgegaan van 134 kilo restafval en 38 kilo gft-afval voor éénpersoonshuishoudens en 402 kilo restafval en 113 kilo gft-afval voor meerpersoonshuishoudens.

Diffar heeft bij het rioolrecht veel minder invloed dan bij de reinigingsheffing (zie paragraaf 4.4). Wij houden er daarom geen rekening mee. Waar van toepassing is voor een éénpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van 50 m³ en voor een meerpersoonshuishouden van drie personen en een waterverbruik van 150 m³. Waar tot een verbruik van 250 m³ hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

OZB

De OZB-aanslag per huishouden is berekend door uit te gaan van de in de betreffende gemeente gevonden gemiddelde WOZ-waarde. Die waarde wordt gedeeld door 2.268 euro (voorheen 5.000 gulden) en vermenigvuldigd met het relevante tarief.

Deze methode wijkt enigszins af van de berekening van de aanslag voor een bestaand pand. Bij een werkelijk bestaand pand wordt de WOZ-waarde gedeeld door 2.268 euro en vervolgens naar beneden afgerond. Dit aantal gehele eenheden wordt met het tarief vermenigvuldigd om het te betalen bedrag te berekenen. Als dezelfde werkwijze wordt gehanteerd bij een gemiddelde woningwaarde, wordt zowel bij een aantal eenheden van 50,01 als van 50,99 naar beneden afgerond. Dit lijkt niet juist, omdat het niet om een feitelijk pand gaat, maar om een gemiddelde, dat aangeeft hoe hoog het niveau in die gemeente is. Hoe dit gemiddelde precies wordt afgerond is dan van het toeval afhankelijk. In het zojuist gegeven voorbeeld zou afronding een waardeverschil van 2 procent verbloemen.

Gevolg van de gekozen methode is dat de gemiddelde OZB-aanslag enkele euro's hoger uitkomt dan bij afronden. Het voordeel van de betere vergelijkbaarheid weegt hier wat ons betreft tegen op.

⁶¹ Voor gft-afval geldt in deze gemeenten geen diffarsysteem.

Tabellen en figuren

Tabellen

- Tabel 1 Woonlasten 2003
- Tabel 2 Woonlasten 2004
- Tabel 3 Algemene gegevens
- Tabel 4 OZB woningen
- Tabel 5 OZB niet-woningen
- Tabel 6 Totale OZB-opbrengst
- Tabel 7 Tariefdifferentiatie OZB
- Tabel 8 Reinigingsheffing huishoudens
- Tabel 9 Rioolrecht
- Tabel 10 Baatbelasting
- Tabel 11 Parkeerbelastingen

Figuren

- Figuur 1 Woonlasten 2004
- Figuur 2 Mutatie woonlasten 2003-2004

Toelichting

De getallen in de tabellen staan tegen een gekleurde achtergrond. Per kolom is ongeveer één derde blauw, één derde grijs en één derde rood. Hierdoor is in één oogopslag te zien welke waarden relatief laag of hoog zijn. De getallen zijn als het ware op volgorde gezet en in drie gelijke delen gehakt, die elk een kleur kregen. In enkele gevallen levert deze methode geen drie maar twee kleuren op: dit is het geval als één bepaalde waarde sterk overheerst.

Witte vlekken in de tabellen geven aan dat de desbetreffende gemeente het gevraagde niet heeft aangeleverd.

Tabel 1 Woonlasten 2003

Meerpersoonshuishouders in woning met gemiddelde waarde (euro)

	OZB-Eigenaar ¹	OZB-Gebruiker ¹	Reinigingsheffing ²	Rioolrecht	Zalmsnip	Woonlasten ³	Netto woonlasten ⁴	minimuminkomen ⁵	Woonlasten
Alkmaar	146,28	117,13	217,80	85,20	45,38	521,03	322,13	-45,38	
Almere	190,42	152,77	249,72	83,30	45,38	630,83	423,13	-45,38	
Amersfoort	259,72	208,17	253,62	0,00	34,98	686,53	427,79	-34,98	
Amsterdam	127,55	102,07	246,18	107,49	45,38	537,91	310,85	-45,38	
Apeldoorn	223,77	179,01	307,68	0,00	45,38	665,08	413,38	-45,38	
Arnhem	285,33	228,56	145,92	0,00	45,38	614,43	419,05	-45,38	
Assen	154,07	123,60	273,48	163,72	35,00	679,87	516,18	-35,00	
Breda	161,28	129,27	281,64	89,28	45,38	616,09	376,71	-45,38	
Delft	183,05	146,54	295,25	128,79	45,38	708,25	509,35	-45,38	
Dordrecht	158,04	133,97	200,16	126,49	45,38	573,28	393,75	-45,38	
Ede	229,98	184,70	280,80	103,17	45,38	753,27	466,37	-45,38	
Eindhoven	150,73	120,58	251,00	139,00	34,03	627,28	396,70	-34,03	
Emmen	221,77	178,13	244,44	33,35	34,03	643,66	469,41	-34,03	
Enschede	212,06	169,74	258,60	124,00	61,26	703,14	537,69	213,95	
Groningen	171,57	137,39	234,84	92,15	34,05	601,90	471,65	200,79	
Haarlem	168,55	134,95	264,96	88,92	45,38	612,00	388,46	-45,38	
Haarlemmermeer	240,08	192,06	195,96	96,25	45,38	678,97	385,03	-45,38	
Heerlen	167,89	134,49	297,84	158,88	45,38	713,72	535,95	-45,38	
Hilversum	200,55	161,02	293,64	162,60	45,38	772,43	480,25	-45,38	
Leeuwarden	220,16	176,26	276,00	0,00	49,00	623,42	493,17	-49,00	
Leiden	311,53	313,23	0,00	0,00	46,00	578,76	356,98	-46,00	
Lelystad	251,87	201,67	255,60	0,00	45,38	663,76	494,79	-45,38	
Maastricht	189,07	151,82	229,01	111,16	45,38	635,68	413,90	-29,08	
Middelburg	151,78	121,52	212,23	139,80	45,38	579,95	400,42	-45,38	
Nijmegen	319,04	255,55	37,72	77,02	45,38	643,95	432,73	-45,38	
Rotterdam	170,74	136,67	208,44	114,90	35,00	595,75	451,42	-35,00	
's-Gravenhage	142,74	114,37	255,10	63,78	45,38	530,61	361,64	-45,38	
's-Hertogenbosch	182,20	145,88	265,20	78,41	45,38	626,31	379,89	-45,38	
Sittard-Geleen	166,31	133,27	232,25	103,45	45,38	589,90	368,12	-42,15	
Tilburg	133,33	106,67	246,62	86,01	45,38	527,25	337,15	-45,38	
Utrecht	193,23	154,81	151,44	139,50	45,38	593,60	363,02	-45,38	
Venlo	198,75	159,73	283,10	155,28	45,38	751,48	547,30	-45,38	
Zaanstad	177,46	142,38	230,00	147,00	45,38	651,46	450,80	-45,38	
Zoetermeer	276,09	221,22	260,52	0,00	45,38	712,45	485,39	-45,38	
Zwolle	195,63	156,60	213,16	83,00	45,38	603,01	398,83	-45,38	
Laagste	128	102	0	0	34	521	311	-49	
Gemiddelde	183	148	230	93	43	610	407	-28	
Hoogste	319	313	308	164	61	772	547	214	

¹ Bedragen kunnen verschillen van die in het Belastingoverzicht 2003 omdat destijds de gemiddelde woningwaarde voor 2002 is gebruikt. Gegevens over de gemiddelde woningwaarde zijn pas in de loop van het desbetreffende jaar beschikbaar.

² Cijfers kunnen afwijken van Belastingoverzicht 2003 omdat nu rekening wordt gehouden met de drukkende werking van diftar op het afvalaanbod (zie paragraaf 4.3 en verantwoording).

³ Woonlasten zijn berekend als de som van OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus Zalmsnip.

⁴ Woonlasten na aftrek van de eigeninkomstenkorting op de algemene uitkering (zie paragraaf 5.7).

⁵ Woonlasten na kwijtschelding; huurwoning.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 2 Woonlasten 2004

Meerpersoonshuishouders in woning met gemiddelde waarde (€)

	OZB-Eigenaar	OZB-Gebruiker	Reinigingsheffing	Rioolrecht	Zalmsnip	Woonlasten*	minimuminkomen**	Woonlasten***	Woonlasten
Alkmaar	153,44	122,75	227,64	89,20	45,38	547,65	343,47	-45,38	
Almere	199,57	160,30	272,88	88,46	45,38	675,83	461,09	-45,38	
Amersfoort	261,02	208,82	254,60	0,00	34,04	690,40	429,90	-34,04	
Amsterdam	131,16	105,17	264,14	107,49	34,00	573,96	338,10	-34,00	
Apeldoorn	230,16	184,13	261,84	0,00	45,38	630,75	375,53	-45,65	
Arnhem	302,95	243,24	155,64	0,00	45,38	656,45	461,07	-45,38	
Assen	159,58	127,83	278,16	167,88	34,50	698,95	529,98	-34,50	
Breda	165,51	132,89	294,36	93,24	45,38	640,62	399,48	-45,38	
Delft	188,62	151,10	304,11	137,09	45,38	735,54	533,12	-45,38	
Dordrecht	159,40	135,34	211,20	136,67	45,38	597,23	415,94	-45,38	
Ede	233,58	187,58	285,48	124,85	45,38	786,11	499,21	-45,38	
Eindhoven	155,28	124,56	259,00	144,00	34,03	648,81	421,75	-34,03	
Emmen	229,34	184,37	249,96	33,35	34,03	662,99	485,22	-34,03	
Enschede	212,91	170,58	280,92	137,88	61,26	741,03	572,06	157,41	
Groningen	175,26	140,41	273,60	97,00	34,05	652,22	518,45	86,43	
Haarlem	170,23	136,63	268,20	88,92	45,38	618,60	395,06	-45,38	
Haarlemmermeer	251,72	202,25	205,80	109,00	45,38	723,39	432,97	-45,38	
Heerlen	171,45	137,16	296,16	165,24	45,38	724,63	546,86	-45,38	
Hilversum	204,21	163,95	299,40	167,76	45,38	789,94	497,76	-45,38	
Leeuwarden	232,22	185,98	282,00	0,00	49,00	651,20	517,43	-49,00	
Leiden	322,26	323,95	0,00	0,00	46,00	600,21	374,91	-46,00	
Lelystad	260,60	208,65	264,60	0,00	45,38	688,47	514,22	-45,38	
Maastricht	193,58	155,77	230,44	113,94	45,38	648,35	423,05	-28,75	
Middelburg	154,07	123,35	222,37	141,90	45,38	596,31	413,26	-45,38	
Nijmegen	327,04	261,95	37,72	78,95	45,38	660,28	447,30	-45,38	
Rotterdam	170,74	136,67	223,20	121,22	35,00	616,83	468,98	-35,00	
's-Gravenhage	142,74	114,37	265,22	66,87	45,38	543,82	369,57	-45,38	
's-Hertogenbosch	190,34	152,77	268,80	84,54	45,38	651,07	401,13	-45,38	
Sittard-Geleen	187,03	150,07	258,67	106,05	45,38	656,44	432,90	-42,13	
Tilburg	138,10	110,48	277,12	92,18	45,38	572,50	382,40	-45,38	
Utrecht	199,63	160,05	166,20	145,46	45,38	625,96	393,62	-45,38	
Venlo	206,55	165,45	295,58	159,72	45,38	781,92	574,22	-45,38	
Zaanstad	182,10	145,99	223,20	152,88	45,38	658,79	452,85	-45,38	
Zoetermeer	278,98	223,53	269,04	0,00	45,38	726,17	495,59	-45,38	
Zwolle	203,43	163,37	223,82	85,28	45,38	630,52	422,82	-45,38	
Laagste	131	105	0	0	34	544	338	-49	
Gemiddelde	190	153	241	95	42	637	430	-32	
<i>Mutatie gemiddelde</i>	3,7%	3,7%	4,8%	2,4%	-3,1%	4,4%	5,7%	-14,5%	
Hoogste	327	324	304	168	61	790	574	157	

* Woonlasten zijn berekend als de som van OZB, rioolrecht en reinigingsheffing, minus Zalmsnip.

** Woonlasten na aftrek van de eigeninkomstenkorting op de algemene uitkering (zie paragraaf 5.7).

*** Woonlasten na kwijtschelding; huurwoning.

Nijmegen kent formeel geen kwijtschelding van de reinigingsheffing, maar wie in aanmerking komt voor kwijtschelding van OZB ontvangt een bedrag ter compensatie van de betaalde reinigingsheffing.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 3 Algemene gegevens

	Inwoners	Aantal woningen	Aantal niet-woningen*	Gemiddelde woningwaarde**
Alkmaar	93.000	43.800	4.000	116.000
Almere	170.168	67.327	3.700	122.000
Amersfoort	136.000	58.432	4.587	148.000
Amsterdam	735.328	387.215	47.899	134.000
Apeldoorn	155.700	64.600	10.680	145.000
Arnhem	141.000	65.927	4.974	111.000
Assen	61.560	26.563	2.484	96.000
Breda	165.745	79.500	7.300	137.000
Delft	97.000	43.590	3.330	115.000
Dordrecht	119.600	56.000	6.000	103.000
Ede	104.770	41.449	6.478	163.000
Eindhoven	210.000	102.000	10.600	129.000
Emmen	108.500	47.819	5.031	101.000
Enschede	153.888	64.973	10.503	96.000
Groningen	178.200	87.500	14.000	76.000
Haarlem	148.000	72.198	6.923	127.000
Haarlemmermeer	123.050	59.500	8.500	165.000
Heerlen	95.000	46.672	4.752	101.000
Hilversum	83.306	40.640	4.602	166.000
Leeuwarden	91.480	43.975	4.166	76.000
Leiden	118.500	51.150	6.924	128.000
Lelystad	68.528	29.959	3.200	99.000
Maastricht	125.000	55.000	10.000	128.000
Middelburg	46.000	22.072	2.367	104.000
Nijmegen	156.300	72.185	6.075	121.000
Rotterdam	602.500	297.000	34.000	84.000
's-Gravenhage	482.525	235.055	18.353	99.000
's-Hertogenbosch	133.900	62.186	6.591	142.000
Sittard-Geleen	98.358	43.983	3.864	127.000
Tilburg	197.958	91.163	7.253	108.000
Utrecht	270.000	122.900	10.700	132.000
Venlo	92.000	42.723	4.467	118.000
Zaanstad	139.845	60.218	5.753	117.000
Zoetermeer	112.600	47.696	5.000	131.000
Zwolle	110.500	50.975	4.905	118.000
Laagste	46.000	22.072	2.367	76.000
Gemiddelde***	169.309	79.541	8.570	117.622
Hoogste	735.328	387.215	47.899	166.000

* Niet-woningen zijn voornamelijk bedrijfspanden, maar ook bijvoorbeeld verzorgingstehuizen en boerderijen.

** In euro's, stand 2003. Bron: CBS.

*** Ongewogen, behalve voor gemiddelde woningwaarde.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 4 OZB woningen

Aantal woningen	Waarde woningen (miljoenen euro's)*	Tarief eigenaar**	Tarief gebruiker**	Tariefmutatie t.o.v. 2003	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	
Alkmaar	43.800	4.804	3,00	2,40	4,9%	11.383
Almere	67.327	7.876	3,71	2,98	4,9%	22.786
Amersfoort	58.432	8.060	4,00	3,20	0,4%	25.718
Amsterdam	387.215	51.096	2,22	1,78	2,9%	90.639
Apeldoorn	64.600	9.249	3,60	2,88	2,9%	26.205
Arnhem	65.927	7.065	6,19	4,97	6,3%	35.143
Assen	26.563	2.524	3,77	3,02	3,5%	7.488
Breda	79.500	9.819	2,74	2,20	2,7%	21.200
Delft	43.590	5.004	3,72	2,98	3,1%	11.024
Dordrecht	56.000	5.549	3,51	2,98	0,9%	15.250
Ede	41.449	6.278	3,25	2,61	1,6%	
Eindhoven	102.000	11.835	2,73	2,19	3,1%	25.068
Emmen	47.819	4.506	5,15	4,14	3,5%	18.312
Enschede	64.973	6.296	5,03	4,03	0,4%	24.053
Groningen	87.500	6.701	5,23	4,19	2,2%	25.536
Haarlem	72.198	8.675	3,04	2,44	1,1%	20.983
Haarlemmermeer	59.500	8.189	3,46	2,78	5,1%	27.946
Heerlen	46.672	4.485	3,85	3,08	2,1%	13.466
Hilversum	40.640	6.246	2,79	2,24	1,8%	13.774
Leeuwarden	43.975	3.201	6,93	5,55	5,5%	17.046
Leiden	51.150	6.582	5,71	5,74	3,4%	32.112
Lelystad	29.959	2.777	5,97	4,78	3,5%	12.370
Maastricht	55.000	7.106	3,43	2,76	2,5%	
Middelburg	22.072	2.110	3,36	2,69	1,5%	5.552
Nijmegen	72.185	8.172	6,13	4,91	2,5%	39.644
Rotterdam	297.000	24.527	4,61	3,69	0,0%	92.076
's-Gravenhage	235.055	22.745	3,27	2,62	0,0%	60.921
's-Hertogenbosch	62.186	8.011	3,04	2,44	4,6%	20.017
Sittard-Geleen	43.983	5.413	3,34	2,68	12,5%	14.173
Tilburg	91.163	9.789	2,90	2,32	3,6%	22.310
Utrecht	122.900	15.424	3,43	2,75	3,3%	48.267
Venlo	42.723	4.652	3,97	3,18	3,8%	14.143
Zaanstad	60.218	7.052	3,53	2,83	2,6%	19.975
Zoetermeer	47.696	6.513	4,83	3,87	1,0%	25.004
Zwolle	50.975	5.572	3,91	3,14	4,1%	17.700
Laagste	22.072	2.110	2,22	1,78	0,0%	5.552
Gemiddelde	142.863	15.965	3,77	3,05	2,6%	42.729
Hoogste	387.215	51.096	6,93	5,74	12,5%	92.076

* 2003. Bron: CBS.

** Tarief per eenheid van 2.268 euro waarde.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 5 OZB niet-woningen

Aantal niet-woningen (duizenden)	Waarde niet-woningen (miljoenen euro's)*	Tarief eigenaar**	Tarief gebruiker**	Tariefmutatie t.o.v. 2003	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	
Alkmaar	4.000	2.172	4,46	3,58	4,4%	7.379
Almere	3.700	1.744	5,37	4,31	4,8%	7.596
Amersfoort	4.587	2.375	6,37	5,10	5,3%	12.740
Amsterdam	47.899	24.120	3,73	2,99	2,6%	74.790
Apeldoorn	10.680	3.077	6,30	5,04	2,9%	15.163
Arnhem	4.974	2.974	7,02	5,63	6,2%	16.359
Assen	2.484	1.062	4,97	3,98	3,5%	4.032
Breda	7.300	3.600	3,97	3,18	2,6%	10.900
Delft	3.330	1.801	5,13	4,11	2,9%	8.892
Dordrecht	6.000	1.988	4,70	3,98	1,0%	7.383
Ede	6.478	2.348	3,89	3,13	1,6%	
Eindhoven	10.600	5.889	4,39	3,52	3,1%	19.830
Emmen	5.031	1.453	5,70	4,57	3,4%	6.205
Enschede	10.503	2.348	7,74	6,20	0,6%	14.180
Groningen	14.000	3.973	6,95	5,57	2,2%	22.152
Haarlem	6.923	2.505	4,00	3,20	1,0%	7.995
Haarlemmermeer	8.500	6.105	5,25	4,21	5,1%	19.906
Heerlen	4.752	1.713	5,46	4,37	2,1%	7.161
Hilversum	4.602	2.143	3,96	3,18	1,9%	6.670
Leeuwarden	4.166	1.771	10,60	8,49	5,6%	14.520
Leiden	6.924	2.478	7,13	7,12	3,5%	14.661
Lelystad	3.200	1.289	7,48	5,98	3,5%	7.530
Maastricht	10.000	2.992	4,82	3,88	2,0%	
Middelburg	2.367	651	5,12	4,10	1,5%	2.829
Nijmegen	6.075	2.883	10,05	8,05	2,5%	23.038
Rotterdam	34.000	24.366	7,05	5,64	2,0%	137.492
's-Gravenhage	18.353	11.031	5,25	4,20	0,0%	45.754
's-Hertogenbosch	6.591	3.270	4,67	3,74	4,5%	13.303
Sittard-Geleen	3.864	2.634	6,24	5,01	12,4%	13.013
Tilburg	7.253	3.666	4,13	3,31	3,5%	12.380
Utrecht	10.700	8.205	5,22	4,18	3,2%	34.143
Venlo	4.467	2.149	5,71	4,57	3,0%	9.263
Zaanstad	5.753	2.149	5,77	4,62	2,5%	9.537
Zoetermeer	5.000	1.739	7,10	5,68	1,1%	9.762
Zwolle	4.905	2.662	5,55	4,45	4,2%	10.550
Laagste	2.367	651	3,73	2,99	0,0%	2.829
Gemiddelde	15.704	8.561	5,59	4,51	2,8%	37.644
Hoogste	47.899	24.366	10,60	8,49	12,4%	137.492

* 2003. Bron: CBS.

** Tarief per eenheid van 2.268 euro waarde.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 6 Totale OZB-opbrengst (duizenden euro's)

	Bruto-opbrengst woningen	Bruto-opbrengst niet- woningen	Totale netto-opbrengst (duizenden euro's)	Netto-opbrengst per inwoner (euro's)
Alkmaar	11.383	7.379	16.598	178
Almere	22.786	7.596	27.339	161
Amersfoort	25.718	12.740	36.593	269
Amsterdam	90.639	74.790	163.042	222
Apeldoorn	26.205	15.163	41.102	264
Arnhem	35.143	16.359	50.530	358
Assen	7.488	4.032	10.442	170
Breda	21.200	10.900	31.360	189
Delft	11.024	8.892	19.571	202
Dordrecht	15.250	7.383	22.249	186
Ede			21.694	207
Eindhoven	25.068	19.830	43.800	209
Emmen	18.312	6.205	24.230	223
Enschede	24.053	14.180	33.299	216
Groningen	25.536	22.152	46.488	261
Haarlem	20.983	7.995	28.643	194
Haarlemmermeer	27.946	19.906	47.563	387
Heerlen	13.466	7.161	20.147	212
Hilversum	13.774	6.670	20.133	242
Leeuwarden	17.046	14.520	31.556	345
Leiden	32.112	14.661	43.277	365
Lelystad	12.370	7.530	18.764	274
Maastricht			29.139	233
Middelburg	5.552	2.829	8.181	178
Nijmegen	39.644	23.038	53.696	344
Rotterdam	92.076	137.492	188.650	313
's-Gravenhage	60.921	45.754	101.524	210
's-Hertogenbosch	20.017	13.303	32.041	239
Sittard-Geleen	14.173	13.013	24.973	254
Tilburg	22.310	12.380	34.435	174
Utrecht	48.267	34.143	73.314	272
Venlo	14.143	9.263	22.155	241
Zaanstad	19.975	9.537	23.822	170
Zoetermeer	25.004	9.762	34.766	309
Zwolle	17.700	10.550	25.210	228
Laagste	5.552	2.829	8.181	161
Gemiddelde	42.729	37.644	71.883	245
Hoogste	92.076	137.492	188.650	387

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 7 Tariefdifferentiatie OZB

	Tarief woningen	Tarief niet-woningen	Tariefdifferentiatie
Alkmaar	5,40	8,04	149%
Almere	6,69	9,68	145%
Amersfoort	7,20	11,47	159%
Amsterdam	4,00	6,72	168%
Apeldoorn	6,48	11,34	175%
Arnhem	11,16	12,65	113%
Assen	6,79	8,95	132%
Breda	4,94	7,15	145%
Delft	6,70	9,24	138%
Dordrecht	6,49	8,68	134%
Ede	5,86	7,02	120%
Eindhoven	4,92	7,91	161%
Emmen	9,29	10,27	111%
Enschede	9,06	13,94	154%
Groningen	9,42	12,52	133%
Haarlem	5,48	7,20	131%
Haarlemmermeer	6,24	9,46	152%
Heerlen	6,93	9,83	142%
Hilversum	5,03	7,14	142%
Leeuwarden	12,48	19,09	153%
Leiden	11,45	14,25	124%
Lelystad	10,75	13,46	125%
Maastricht	6,19	8,70	141%
Middelburg	6,05	9,22	152%
Nijmegen	11,04	18,10	164%
Rotterdam	8,30	12,69	153%
's-Gravenhage	5,89	9,45	160%
's-Hertogenbosch	5,48	8,41	153%
Sittard-Geleen	6,02	11,25	187%
Tilburg	5,22	7,44	143%
Utrecht	6,18	9,40	152%
Venlo	7,15	10,28	144%
Zaanstad	6,36	10,39	163%
Zoetermeer	8,70	12,78	147%
Zwolle	7,05	10,00	142%
Laagste	4,00	6,72	111%
Gemiddelde	6,81	10,10	150%
Hoogste	12,48	19,09	187%

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 8 Reinigingsheffing huishoudens

Tariefsysteem		Tarief éénpersoonshuishouden	Tarief meerpersoonshuishouden	Mutatie tarief meerpersoonshuishouden t.o.v. 2003	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Bruto opbrengst per woonruimte	Tarief meerpersoonshuishouden bij kostendekking*	Kostendekking*	Tarief meerpersoonshuishouden
Alkmaar	Huishoudensomvang	145,20	227,64	4,5%	8.246	188	100,0%	227,64	
Almere	Vastrecht	272,88	272,88	9,3%	17.904	266	100,0%	272,88	
Amersfoort	Vastrecht	254,60	254,60	0,4%	14.020	240	100,0%	254,60	
Amsterdam	Huishoudensomvang	200,05	264,14	7,3%					
Apeldoorn	Bakinhoud en ledigingen	163,81	261,84	-14,9%	16.019	248	100,0%	261,84	
Arnhem	Huishoudensomvang	115,32	155,64	6,7%	8.730	132	52,0%	299,31	
Assen	Huishoudensomvang	207,24	278,16	1,7%	6.815	257	100,0%	278,16	
Breda	Huishoudensomvang	246,84	294,36	4,5%	19.847	250	93,2%	315,84	
Delft	Huishoudensomvang	194,28	304,11	3,0%	9.498	218	100,0%	304,11	
Dordrecht	Vastrecht	211,20	211,20	5,5%	10.911	195	93,0%	227,10	
Ede	Huishoudensomvang	235,44	285,48	1,7%	10.595	256	100,0%	285,48	
Eindhoven	Huishoudensomvang	155,00	259,00	3,2%	20.421	200	100,0%	259,00	
Emmen	Huishoudensomvang	216,00	249,96	2,3%	10.945	229	100,0%	249,96	
Enschede	Huishoudensomvang	246,96	280,92	8,6%	17.591	271	100,0%	280,92	
Groningen	Vastrecht	273,60	273,60	16,5%	21.809	249	100,0%	273,60	
Haarlem	Huishoudensomvang	161,52	268,20	1,2%	15.037	208	100,0%	268,20	
Haarlemmermeer	Naar bakinhoud	187,20	205,80	5,0%	10.967	184	99,6%	206,63	
Heerlen	Huishoudensomvang	199,92	296,16	-0,6%	10.514	225	89,5%	330,91	
Hilversum	Huishoudensomvang	180,60	299,40	2,0%	8.907	219	100,0%	299,40	
Leeuwarden	Huishoudensomvang	246,00	282,00	2,2%	13.607	309	100,0%	282,00	
Leiden	Geen heffing	0,00	0,00	0,0%	0	0	0,0%		
Lelystad	Huishoudensomvang	223,80	264,60	3,5%	6.972	233	88,0%	300,68	
Maastricht	Aantal zakken	192,19	230,44	0,6%	8.383	152	80,0%	288,05	
Middelburg	Naar bakinhoud	222,37	222,37	4,8%	4.572	207	100,0%	222,37	
Nijmegen	Aantal zakken	12,60	37,72	0,0%	2.700	37	15,0%	251,47	
Rotterdam	Vastrecht	223,20	223,20	7,1%	58.900	198	100,0%	223,20	
's-Gravenhage	Huishoudensomvang	224,66	265,22	4,0%	54.389	231	81,0%	327,43	
's-Hertogenbosch	Huishoudensomvang	203,40	268,80	1,4%	14.262	229	100,0%	268,80	
Sittard-Geleen	Naar gewicht	193,42	258,67	11,4%	11.837	269	100,0%	258,67	
Tilburg	Vastrecht	277,12	277,12	12,4%	22.862	251	100,0%	277,12	
Utrecht	Vastrecht	166,20	166,20	9,7%	16.205	132	71,3%	233,10	
Venlo	Huishoudensomvang	180,26	295,58	4,4%	10.140	237	90,0%	328,42	
Zaanstad	Vastrecht	223,20	223,20	-3,0%	13.559	225	100,0%	223,20	
Zoetermeer	Huishoudensomvang	238,56	269,04	3,3%	12.363	259	90,8%	296,28	
Zwolle	Vastrecht	223,82	223,82	5,0%	11.280	221	100,0%	223,82	
Laagste		0	0	-14,9%	0	0	0%	207	
Gemiddelde		201	241	4,8%	22.436	209	89%	262	
Hoogste		277	304	16,5%	58.900	309	100%	331	

*Doordat gemeenten kosten verschillend toerekenen is de vergelijkbaarheid van dit percentage beperkt.

Leiden kent wel een afvalstoffenheffing, maar het tarief is nul. Maastricht en Nijmegen kennen alleen een tariefsysteem per zak voor restafval; gft-afval wordt gratis afgevoerd. Voor Amsterdam is het gewogen gemiddelde van de tarieven van de deelgemeenten opgenomen.

Bij diftargemeenten, waar het tarief is gerelateerd aan het afvalaanbod, is uitgegaan van landelijke cijfers omtrent het afvalaanbod. Met ingang van dit Belastingoverzicht wordt rekening gehouden met het feit dat het afvalaanbod in diftargemeenten doorgaans lager ligt dan in gemeenten zonder diftar (zie paragraaf 4.3 en verantwoording).

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 9 Rioolrecht

Gemeente	Tarief afvoerrecht éénpersoonshuishouden*	Tarief afvoerrecht meerpersoonshuishouden*	Mutatie afvoer- en aansluitrecht Tarief aansluitrecht	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Bruto opbrengst per woonruimte	Tarief aansluitrecht		Kostendeckening**	Kostendeckening bij aansluit- plus afvoerrecht
						Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Kostendeckening**		
Alkmaar	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	89,20	4,7%	3.998	91	100,0%	89,20
Almere	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	88,46	6,2%	17.904	266	100,0%	88,46
Amersfoort	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0	0,0%	
Amsterdam	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	107,49	0,0%	44.188	114	97,5%	110,25
Apeldoorn	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0	0,0%	
Arnhem	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0	0,0%	
Assen	Vastrecht	167,88	167,88	0,00	2,5%	5.148	194	100,0%	167,88
Breda	Vastrecht	93,24	93,24	0,00	4,4%	7.596	96	96,6%	96,52
Delft	Vastrecht	31,01	31,01	106,08	6,4%	6.349	146	100,0%	137,09
Dordrecht	Huishoudensomvang	0,00	77,04	59,63	8,0%	7.197	129	92,0%	148,55
Ede	Vastrecht	41,64	41,64	83,21	21,0%	5.322	128	100,0%	124,85
Eindhoven	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	144,00	3,6%	16.172	159	100,0%	144,00
Emmen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	33,35	0,0%	1.614	34		
Enschede	Vastrecht	137,88	137,88	0,00	11,2%	9.151	141	95,4%	144,56
Groningen	Vastrecht	0,00	0,00	97,00	5,3%	9.450	108	100,0%	97,00
Haarlem	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	88,92	0,0%	6.589	91	100,0%	88,92
Haarlemmermeer	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	109,00	13,2%	6.218	105	100,0%	109,00
Heerlen	Naar waterverbruik	72,12	72,12	93,12	4,0%	8.033	172	91,6%	180,39
Hilversum	Vastrecht	167,76	167,76	0,00	3,2%	6.769	167	100,0%	167,76
Leeuwarden	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0	0,0%	
Leiden	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	333	7		
Lelystad	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	0	0	0,0%	
Maastricht	Vastrecht	29,40	29,40	84,54	2,5%	7.678	140	100,0%	113,94
Middelburg	Vastrecht	38,30	38,30	103,60	1,5%	3.202	145	100,0%	141,90
Nijmegen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	78,95	2,5%	5.667	79	75,9%	104,02
Rotterdam	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	121,22	5,5%	36.626	123	99,0%	122,44
's-Gravenhage	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	66,87	4,8%	17.255	73	91,0%	73,48
's-Hertogenbosch	Vastrecht	35,16	35,16	49,38	7,8%	6.711	108	100,0%	84,54
Sittard-Geleen	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	106,05	2,5%	4.831	110	100,0%	106,05
Tilburg	Vastrecht	24,83	24,83	67,35	7,2%	10.100	111	100,0%	92,18
Utrecht	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	145,46	4,3%	20.746	169	99,8%	145,75
Venlo	Vastrecht	159,72	159,72	0,00	2,9%	6.750	158	100,0%	159,72
Zaanstad	Vastrecht	152,88	152,88	0,00	4,0%	11.082	184	100,0%	152,88
Zoetermeer	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	0,00	0,0%	151	3	4,0%	
Zwolle	Geen afvoerrecht	0,00	0,00	85,28	2,7%	5.122	100	100,0%	85,28
Laagste		0	0	0	0,0%	0	0	0%	73
Gemiddelde		21	23	72	3,9%	15.763	107	85%	115
Hoogste		168	168	145	21,0%	44.188	266	100%	180

* Waar van toepassing is voor een éénpersoonshuishouden uitgegaan van een waterverbruik van 50 m3 en voor een meerpersoonshuishouden van drie personen van een waterverbruik van 150 m3. Waar tot een verbruik van 250 m3 hetzelfde tarief van toepassing is, spreken we van een vastrecht.

** Doordat de kostentoekening nogal kan verschillen tussen gemeenten, is de vergelijkbaarheid van dit percentage beperkt.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 10 Baatbelasting

Aanwezigheid baatbelasting	Jaar invoering	Opbrengst privaatrechtelijk	Opbrengst baatbelasting	Aantal primaire aanslagen	Aantal bezwaarschriften	Kosten als % van opbrengst baatbelasting	Bedrag dat oninbaar is (% opbrengst baatbelasting)		
Alkmaar	Eén	1986	0	950.000	1.340	100	10	15	10
Almere	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Amersfoort	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Amsterdam	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Apeldoorn	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Arnhem	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Assen	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Breda	Eén	1996	639.163	3.898.640	268	145	97	20	1
Delft	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Dordrecht	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Ede	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Eindhoven	Eén	1996	32.205	7.045	7	0	0	1	0
Emmen	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Enschede	Meerdere	2002	-	279.075	82	5	-	5	-
Groningen	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Haarlem	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Haarlemmermeer	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Heerlen	Meerdere	1980	0	878.050	175	5	3	-	0
Hilversum	Meerdere	1996	0	3.331.046	180	90	30	-	0
Leeuwarden	Eén	2000	600.000	1.400.000	600	200	30	25	0
Leiden	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Lelystad	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Maastricht	Meerdere	1985	-	-	65	0	0	-	0
Middelburg	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Nijmegen	Meerdere	1993	0	360.000	480	1	0	1	0
Rotterdam	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
's-Gravenhage	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
's-Hertogenbosch	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Sittard-Geleen	Meerdere	1997	0	4.700.000	268	47	18	-	0
Tilburg	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Utrecht	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Venlo	Meerdere	1992	14.000	393.000	58	24	2	10	3
Zaanstad	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Zoetermeer	Geen	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwolle	Meerdere	1975	0	16.646	9	0	0	0	0
Laagste			0	7.045	7	0	0	0	0
Gemiddelde			141.238	1.351.894	261	46	19	8	1
Hoogste			639.163	4.700.000	1.340	200	97	25	10

De gegevens hebben betrekking op de baatbelasting met de meeste belastingplichtigen die na 1995 is ingevoerd. Is er na 1995 geen baatbelasting meer ingevoerd, dan gaat het om de baatbelasting die het meest recent is ingevoerd.

Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Tabel 11 Parkeerbelastingen

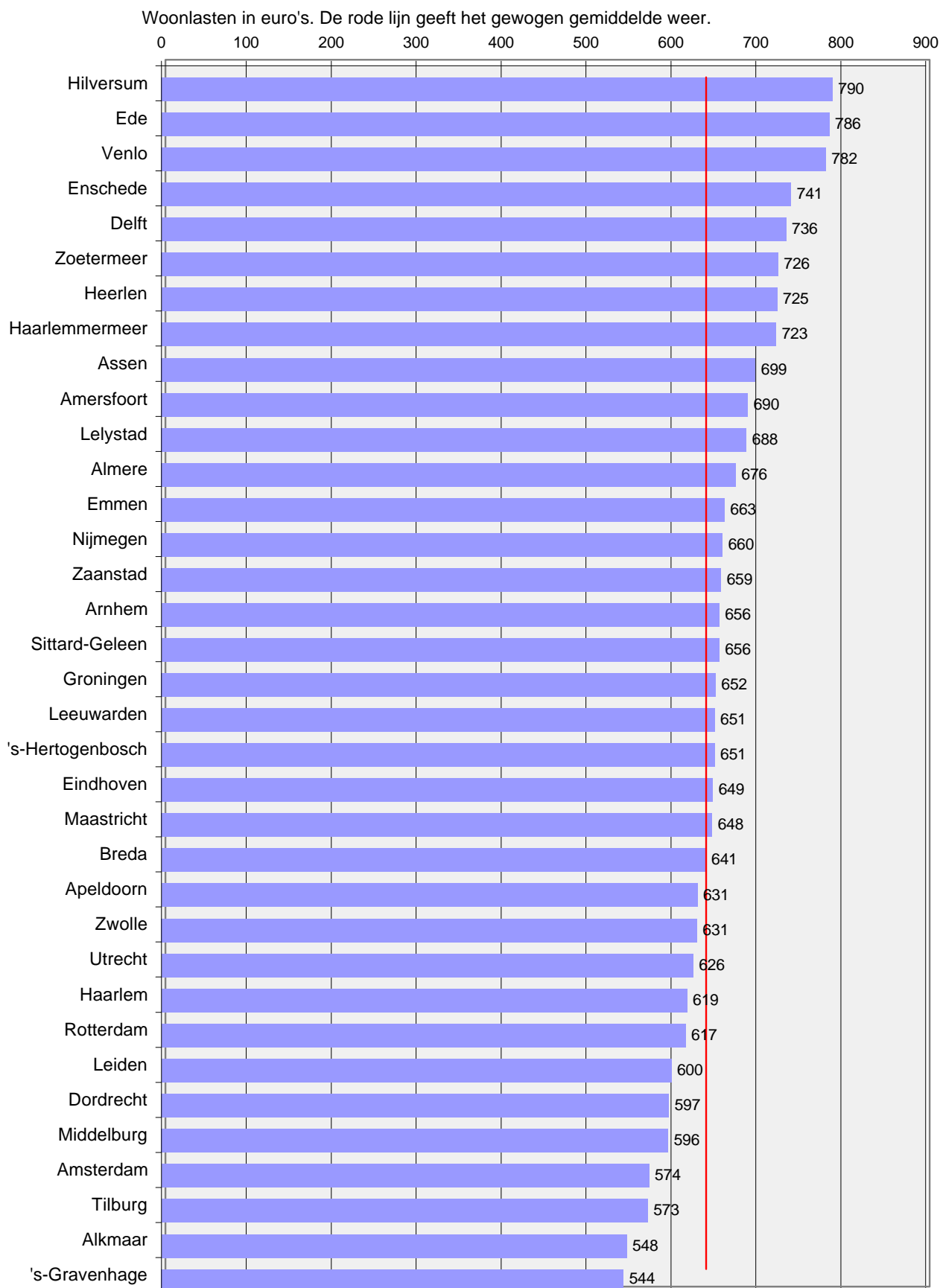
	Bruto opbrengst (duizenden euro's)	Kosten parkeren (duizenden euro's)	"Kostendekking"*
Alkmaar	6.250	4.718	132%
Almere	7.089	7.184	99%
Amersfoort	2.125	4.300	49%
Amsterdam			
Apeldoorn	3.750	1.719	218%
Arnhem	3.200	2.200	145%
Assen	952	1.971	48%
Breda	8.965	8.907	101%
Delft	169	5.673	3%
Dordrecht	3.588	3.170	113%
Ede	1.277	1.087	118%
Eindhoven	7.866	4.223	186%
Emmen	1.637	981	167%
Enschede	3.400	1.767	192%
Groningen	7.915	7.395	107%
Haarlem	10.345	6.110	169%
Haarlemmermeer	2.037	1.300	157%
Heerlen	2.116	1.548	137%
Hilversum	1.344	3.975	34%
Leeuwarden	2.350	2.366	99%
Leiden	6.819	4.627	147%
Lelystad	1.139		
Maastricht	4.343	1.233	352%
Middelburg	3.203	2.012	159%
Nijmegen	10.765	8.314	129%
Rotterdam	39.781	41.055	97%
's-Gravenhage	19.121	14.914	128%
's-Hertogenbosch	1.041	1.041	100%
Sittard-Geleen	3.022	1.577	192%
Tilburg	923	5.898	16%
Utrecht	13.191	11.457	115%
Venlo	4.291	3.900	110%
Zaanstad	1.275	780	163%
Zoetermeer	1.525	1.255	122%
Zwolle	5.455	5.074	107%
Laagste	169	780	3%
Gemiddelde	10.267	9.676	126%
Hoogste	39.781	41.055	352%

* De parkeerbelasting is geen bestemmingsheffing, en dus niet bedoeld om de kosten van parkeren te dekken. De opbrengst vloeit naar de algemene middelen. Doordat de kosten over het algemeen de opbrengst dicht benaderen is de netto opbrengst vrij gering. Doordat de kostentoekening nogal kan verschillen tussen gemeenten, is de vergelijkbaarheid van dit percentage overigens beperkt. Deze vergelijkbaarheid wordt verder beperkt door het feit dat niet alle opbrengsten uit parkeren via belastingen binnenkomen.

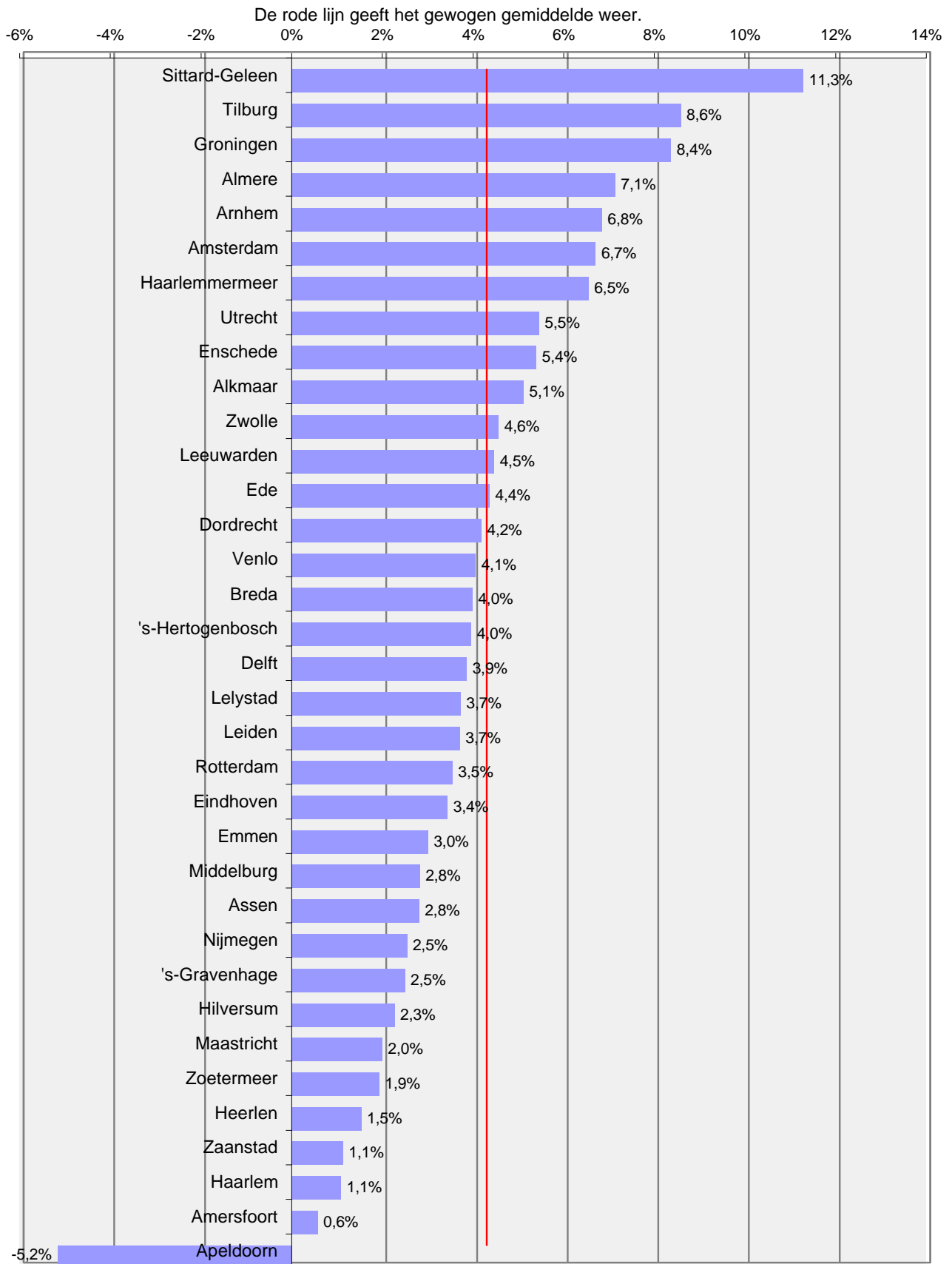
Legenda:

Relatief hoog	
Rond de mediaan	
Relatief laag	

Figuur 1 Woonlasten 2004

Figuur 2 Mutatie woonlasten 2003-2004

Edities van het Belastingoverzicht grote gemeenten van vóór 2003 zijn te bestellen bij de VNG-uitgeverij. Met ingang van 2003 verschijnt het Belastingoverzicht in de reeks COELO-rapporten.

Verkrijgbaar in de reeks COELO-rapporten:

- 94-1 M.A. Allers, C.A. de Kam, *Advies over de kostentoedeling van waterschappen*, 1994.
- 95-1 M.A. Allers, C.G.M. Sterks, *Naar een geïntegreerd stelsel voor gesubsidieerde arbeid? Evaluatie van de voorstellen van de commissie Houben*, 1995.
- 95-2 M.A. Allers, *Inkomenseffecten van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid*, 1995.
- 96-1 C.G.M. Sterks, M.A. Allers, *Herziening van de financiële verhouding en de lokale lastendruk*, 1996.
- 96-2 M.A. Allers, *Financiële gevolgen van de verruiming van het kwijtscheldingsbeleid van de gemeente Groningen*, 1996.
- 96-3 M.A. Allers, *Profijt van de gemeentelijke overheid. De invloed van het gemeentebeleid op de koopkracht van de minima in Groningen*, 1996.
- 96-4 M.A. Allers, *De Armoedenota en het minimabeleid in de gemeente Delfzijl*, 1996.
- 96-5 C.A. de Kam, M.A. Allers, *Om de loongrens. Verkenning van gevolgen van grondslag-versmalling bij de premieheffing voor de Ziekenfondswet*, 1996.
- 97-1 M.A. Allers, *Tariefdifferentiatie in de OZB en de fiscale concurrentiepositie van de gemeente Groningen*, 1997.
- 97-2 C.G.M. Sterks, *Alternatieven voor milieuleges*, 1997.
- 97-3 M.A. Allers, *Gemeentelijke woonlasten voor water- en walbewoners vergeleken*, 1997.
- 97-4 A.J.W.M. Verhagen, *Criteria aan de verdeelmaatstaven van specifieke uitkeringen*, 1997.
- 98-1 M.A. Allers, *De invloed van de burger op de gemeentelijke belastingdruk*, 1998.
- 99-1 M.A. Allers, *Gemeentelijk minimabeleid en armoedeval*, 1999.
- 99-2 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Vlaardingen*, 1999.
- 00-1 A.J.W.M. Verhagen, *COELO-Overzicht specifieke uitkeringen 1999, 2000*.
- 00-2 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Soest*, 2000.
- 00-3 K. Grit, *Dynamiek van de lokale overheid. Economisering in Tilburg*, 2000.
- 00-4 M.A. Allers en A. Veenkamp, *Een woonlastenfonds voor Groningen?*, 2000.
- 00-5 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Alphen aan den Rijn*, 2000.
- 00-6 M.A. Allers, *Armoedeval in Amsterdam, 2000-2001*, 2000.
- 00-7 M.A. Allers, *Het decentrale belastinggebied, de kwaliteit van de lokale afweging en de politieke participatie*, 2000.
- 01-1 A.J.W.M. Verhagen, *Voorstel voor wijziging van de Financiële-verhoudingswet en enkele andere wetten*, 2001.
- 02-1 E. Gerritsen, M.A. Allers, *Weerstandsvermogen en vermogenspositie gemeente Apeldoorn*, 2002.
- 02-2 E. Gerritsen, *Begrotingsvergelijking gemeente Zaanstad*, 2002.
- 02-3 M.A. Allers, *Armoedebeleid en armoedeval in Heerlen*, 2002.
- 02-4 M.A. Allers, *Herverdeeeffecten van de voorgenomen afschaffing van de OZB op woningen*, 2002.
- 02-5 E. Gerritsen, *Stille reserves van gemeenten*, 2002.
- 03-1 M.A. Allers, *Belastingoverzicht grote gemeenten 2003*, 2003.
- 03-2 M.A. Allers, *Koopkrachteffecten van afschaffing van de gebruikersheffing van de OZB op woningen*, 2003.
- 03-3 C. Hoeben, *Wie betaalt wat? kostentoedeling bij waterschappen*, 2003.

Bovenstaande rapporten kunnen worden gedownload van Internet (www.coelo.nl), of besteld bij COELO, postbus 800, 9700 AV Groningen, telefoon 050 3637018.

Andere COELO-uitgaven:

Diverse auteurs, *Atlas van de lokale lasten*. Verschijnt jaarlijks sinds 1997.

E. Gerritsen en M.A. Allers, *Decentrale Overheden in Balans? Een atlas van de vermogensposities van de decentrale overheden*, April 2001.

M.A. Allers en J. den Heeten, *Armoedeval: is ontsnappen mogelijk?*, COELO/SGBO, bundel bij het gelijknamige symposium te Leeuwarden, 20 maart 2000.

Meer informatie over COELO en COELO-publicaties is beschikbaar op Internet: www.coelo.nl